

Büchert. miscell. T. I.

C. F. R. Vetterlein, 1810.

Sammelband! (Bros.)

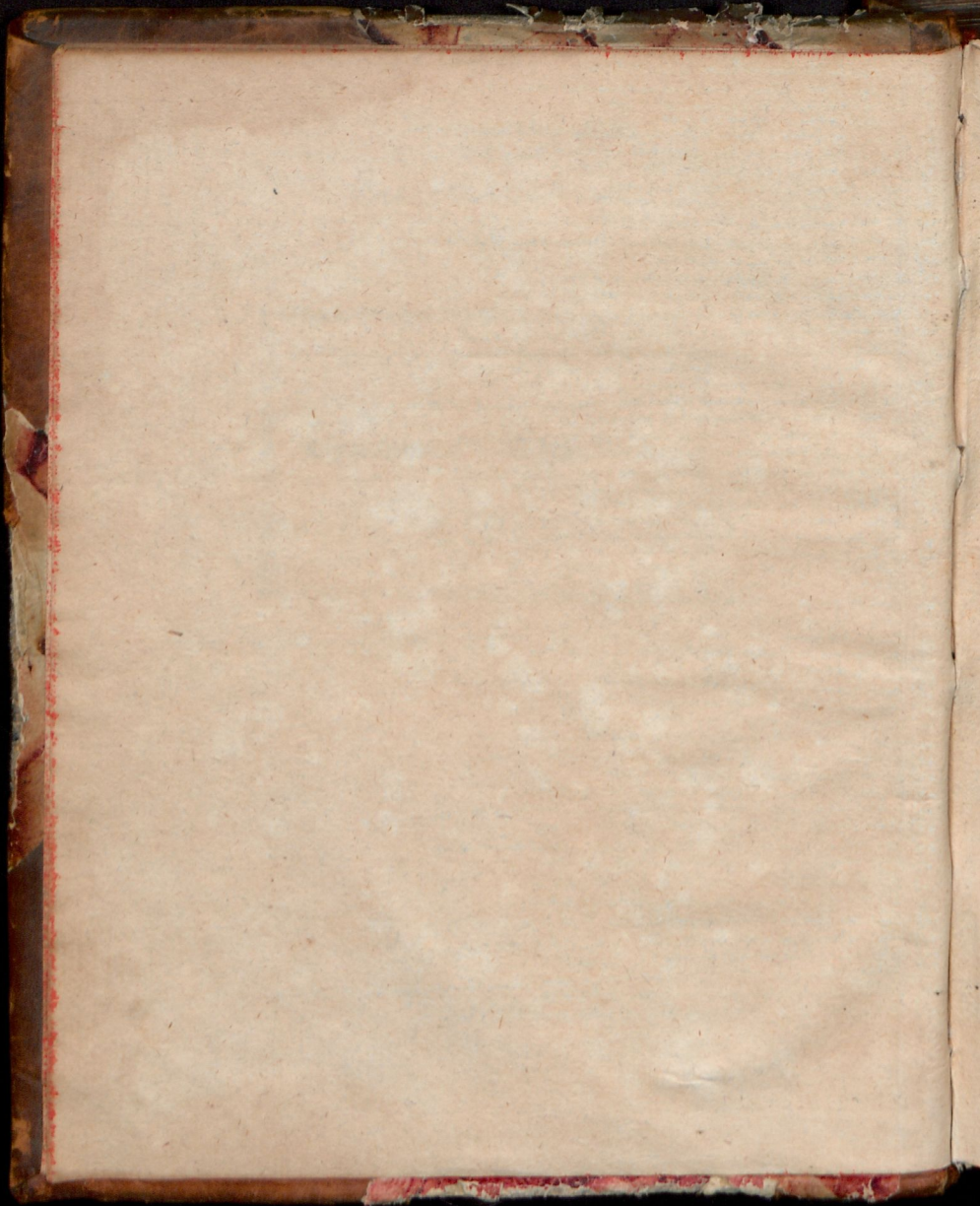
Lee

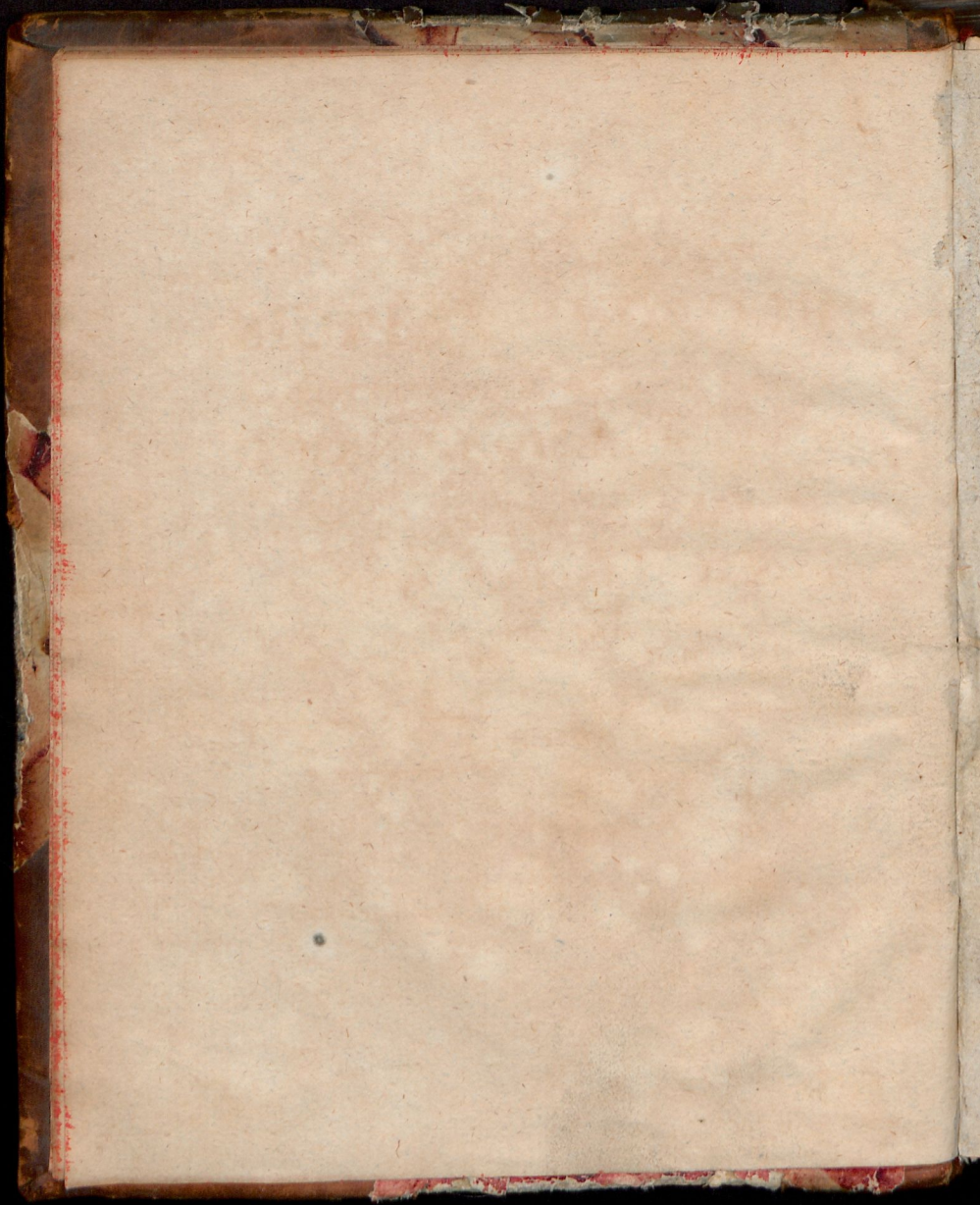
Rubr. XVIII, No. 25. E¹

Gymnasial - Bibliothek

zu Cöthen.

- 1) Jo. Socrates Budeleus de Securis Agriensis, f. A. 1722.
- 2) Christoph. Matth. Passius de rebus Theologica Agriensis conformatione, f. A. 1720.
- 3) Jo. Christoph. Kriehaus de Salsis Doctoribus, f. A. 1723.
- 4) Jo. Christoph. Wolhus de Hof. xiv. v. 12. 22.
- 5) Sulfas Georg. Zehner de Josephi scriptis, Evangelica Historia non nocet, A. 1720.
- 6) Hilt. Christoph. Titmanus de Fami Josephi & Simonis de Christo, f. A. 1715.
- 7) Jo. Will. Jomus de consp. Romanorum primo, v. A. 1715.
- 8) Jan. de Belgicus de Italia Salaria, G. A. 1700.
- 9) Jo. Mich. Langius de Sijpmodione Aoma, et. A. 1700.
- 10) Jo. Frid. Wandelinus de Melito Pauli, H. A. 1707.
- 11) Jo. Mich. Langius de Regione Nova TPhamach. Barbaro - Graecia, A. A. 1705.
- 12) Jo. Bas. Strohbach de Episcopis, f. A. 1710.
- 13) Jo. Andr. Danzius de Popymo, solatio expecte, f. A. 1710.
- 14) Jo. Anne Budeleus de libertate cogitandi, f. A. 1715.
- 15) Henr. Cyriacus de Padua et Ant. resurgendum, K. A. 1701.
- 16) Jo. Christoph. Wilhelmus Haufen Propositiones Philologicae, v. A. 1715.
- 17) De Henr. Michaelis de Epistola S. Jacobi Numeri Catholica, H. A. 1722.
- 18) Gith. Meier de Jula Jfartick, sacra Eucharistia Convera, A. 1722.
- 19) Jo. Mil. Meier de Uta, Corvum Converte, f. A. 1722.
- 20) Nic. von Zobelius de Moruorum reformatione a paganis adumbrata, A. A. 1724.
- 21) Jo. Will. De erede. formatione Christi in nobis.
- 22) Jo. Andr. Simelius de Jo. Hartmanni Operibus selectis, Helmst. A. 1710.
- 23) Jo. Paul. v. reg. Utm. Josephus sicut Dardanarius, f. A. 1707.
- 24) Jo. Henr. Michaelis de Sactu Novi Testamenti Graecia, H. A. 1707.
- 25) Georg. Sigism. Graevius de Theologiae Graecorum, v. A. 1720.
- 26) Val. Albert. de Tami Edar, f. A. 1724.
- 27) Jo. Jac. Romachius de S. Con. H. omnia dimittite, H. A. 1720.
- 28) Theod. Jo. Sellmann de Temperamentorum in Aeternis Meritis in Uta, H. A. 1710.
- 29) Christoph. Trompiger de Concubinata, H. A. 1722.
- 30) Jomus, J. J. D. B. Hauff de Concubinata Italia, A. 1710.
- 31) Henr. Joh. von Baurmann Dief. 2. de Jula, f. A. 1719.
- 32) Equit. de lauditate & dignitate matris S. Christi, f. A. 1720.
- 33) Equit. Observaciones ad Aeternam S. J. A. 1720.
- 34) Gottlob. Frid. Julius. Quod Christus in Coena Jula ex seipsum agnum paschalem non comederit, K. A. 1720.
- 35) Petr. Langius de Peccato Navi Alexandrina, Jan. A. 1724.
- 36) Jo. Georg. Webers de voce Amen, f. A. 1724.
- 37) Jomus Langius de Concubinae forma, H. A. 1720.
- 38) Frid. Will. Hilber de Jula ex parte, K. A. 1720.
- 39) Jo. Andr. Giehl de Regni Christophoro, K. A. 1724.
- 40) Alb. Schumacher de naufragio Pauli, H. A. 1720.
- 41) Jo. Christoph. Kriehaus de corpore Pauli in Melito Insula, H. A. 1721.
- 42) Jo. Henr. Merdahl de Fibra Corallith, H. A. 1720.
- 43) Christoph. Welle de Jula et Antip. Jula, f. A. 1722.
- 44) Jo. Henr. von Gelen, quod Formis passionis Christi non sit Jula, K. A. 1722.
- 45) Mart. Chladenius de Theologia Emblematica, v. A. 1720.
- 46) Em. Frid. Neubauer de Phrysi, Novi Foederis sacra, Caro et sanguis, H. A. 1720.
- 47) Carl. J. Sandbach de Jula Veterum, G. A. 1705.
- 48) Alb. Schumacher de Corpore Christi mystico, G. A. 1720.
- 49) Jo. Hilt. Heylenus de anton peragendis ad Aeternum, H. 1724.
- 50) Paul. im. Jofenski de Jula vocis dicitur, f. A. 1720.
- 51) Paul. Jyming, de reverentia templorum Ecclesia N. S. f. A. 1721.
- 52) Henr. Reuter Pauli de Julo Jymothec, H. A. 1700.
- 53) Jo. Paul. Caspius de Joco, in Jym. Jymam de Judois, Graecis et recovenditis, H. A. 1722.
- 54) Jo. Cypri. Vogel Epistola gratulatoria ad Carl. J. Kochgenium, K. A. 1716.
- 55) Frid. Will. Klotz de Antiochia S. Pauli Apostoli nominibus, f. A. 1731.

Q. D. S.
DISSERTATIO THEOLOGICA,
DE
FALSIS DOCTORIBUS
DOMINUM IPSORUM EMTOREM
NEGANTIBUS

AD LOC.
2 Pet. II, v. 1
QUAM

ΕΑΝ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΘΕΛΗΣΗ ΚΑΙ ΖΗΣΩΜΕΝ,
AUSPICIIS
RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI
SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI,
DOMINI FRIDERICI,
HASSIÆ LANDGRAVII, RELIQ.
PRÆSES

JOH. CHRISTIAN KIRCHMEJER

S. THEOL. D. EIUSDEMQUE PROF. PRIM, ET CONSIL. ECCLES.
ET RESPONDENS

JOH. VAL. WILHELMI, S.S. THEOL. CULT.
HEIDELBERGA PALATINUS,

PUBLICA DNN. COMMILITONUM DISQUISITIONI
AD D. XII. JUNII ANNI MDCCXXXIII.
EXPONUNT.

MARBURGI CATTORUM,
TYPIS PHILIPPI CASIMIRI MÜLLERI, ACAD. TYPOG.

D I S S E R T A T I O P H I L O S O P H I C A

FALSIS DOCTORIBUS
DOMINUM ISORUMENTORUM
NEGANTIBUS

2. Dec. 17. 1700
G R A T I A

HAN O KIPHO GEVAERT KAI ZHEMEN
KASPIKAS

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI
SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI

DOMINI FRIDERICI

HASSIE LANDGRAVI REIPUBLICAE
P R A E S I D I S

JOH. CHRISTIAN KIRCHMEYER

2. Thom. D. Theologiae Prof. P. R. A. C. G. R. A. T. I. A

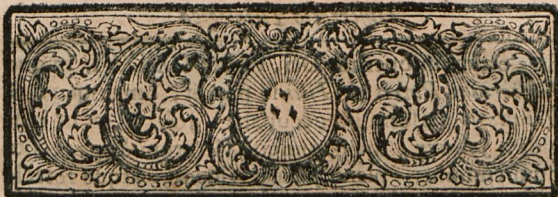
JOH. VAN WILHELM. 1700. 1700. 1700.

REIPUBLICAE P. R. A. E. S. I. D. I. S
PUBICA D. N. I. C. O. M. P. E. T. I. T. I. O. N. I. S

M. A. R. C. A. R. G. I. L. I. T. T. O. R. U. M.

T. H. I. L. I. P. P. C. A. S. I. M. I. R. I. A. C. A. D. T. H. O. O.

DISSERTATIO THEOLOGICA
*De falsis Doctoribus, Domi-
 num Emtorem ipsorum
 negantibus.*

Ad loc. 2. Petr. II. §. I.

§. I.

Anta gratia, in peccatoris per
 J. C. D. N. facta redemptione, pra-^{Gloria gratia}
 fulgentis magnitudo & excellen-^{maxima.}
 tia est, ut mentis finita acies
 splendore isto facile obtundatur,
 pondusque ejus nemo satis
 aestimare, aut pro summa di-
 gnitate celebrare valeat, nedum

magnifice nimis de ea unquam cogitare, vel sentire
 possit. *Laudem gloriae gratiae* vocat Apostolus, qua
 Deus *gratis sibi acceptos facit in illo dilecto* Eph. I, 6.
 & *ὡς ἐπεβλήθη πλάστον τῆς χάριτος* ^{ὅσα} miratur Rom.
 XI, 33. Est enim hoc gratiae negotium colophon &
 finis

A

finis omnium operum Dei, Psalm. CXXXVI. in quo
Mysterium Patris & Filii se pandit, omnesque S. S.
Trinitatis personæ ita occupatæ 1. Joh. V. 7. ut inde
 gloria Jehovæ, divinarumque virtutum & perfectio-
 num cumulus, pleno jubare reluceat, atque relecta
 facie quasi in speculo conspiciatur 2. Cor. III. 18.
 Hæc gratiæ istius *gloria* adeo illustris, adeo pretiosa
 & chara Deo, & quicquid maxime eximium, quod-
 que summo Ente dignissimum, adeo comprehendit,
 ut hinc sibi *Nomen* fecerit Exod. XXXIV. 5. 6. Jesh.
 XLII. 8. Hæc *Nomen* Jesu Christo paravit *supra omne*
Nomen, ad quod omne genu se flectat Phil. II. 9. 10.
 Hanc introspicere Angeli gestiunt 1. Pet. I. 12. & Se-
 raphim admirabundi celebrant Es. VI. 3. Præcipuè
 vero miseris hominibus ea amabilis esse debet Rom.
 V. 8. 1. Tim. I. 15. ut *predicent virtutes* ejus, qui ex
 tenebris ad lucem suam admirabilem eos vocavit, 1.
 Pet. II. 9. quare etiam Deo & Agno ad redemptionem no-
 stram *maestato*, laudem hanc dignissimam, omni con-
 cinente creatura, chorus cœlestis canit Apoc. V.
 9--14.

§. II.

Quemadmodum vero Deus *complet omnem sua*
bonitatis gratuitam benevolentiam, & opus fidei po-
tenter, ut glorificetur nomen Domini nostri J. C. in no-
bis, atque hic ipse venturus est, ut *glorificetur in San-*
ctis, & admirabilis fiat in fidelibus omnibus 2. Thess.
 I. 10. 12, ita quam maxime in fructu *meriti Christi* ad
 salutem *efficaci*, atque eum nobis conferentis salu-
 taris gratiæ *efficacia*, hæc ejus gloria est conspicua. Nihil
 est, quod vel in promerenda, vel etiam recipienda
 salute

In efficacia
 ad salutem
 conspicua.

salute sibi ex se ipso tribuere possit homo maledictioni subiectus, & in peccatis mortuus, Eph. II, 1, 5. Christus unica & perfectissima causa salutis nostrae est, quam non modo ut Sacerdos impetravit, sed & applicat, atque tanquam Summus Profeta & Rex eandem in suis operatur. Is frustra laborare non potuit Jesh. XLIX, 4. neque solvere λυτρον, quin liberemur, nec mereri nobis salutem, quin eam conferat, nec conferre, quin salvemur. Deus gratos nos efficit in illo dilecto, in quo habemus redemptionem per sanguinem ipsius, remissionem peccatorum ex divite ipsius gratia Eph. I, 6, 7. qua etiam nos vivificavit cum Christo Eph. II, 6, 7. Col. I, 12, 13, 14. quaque ex δωραται Θεου custodimur per fidem ad salutem 1. Pet. I, 5. Efficit enim in nobis & velle & perficere pro gratuita sua benevolentia Phil. II, 13. vocando quae non sunt, tanquam sint Rom. IV, 17. & cor mundum creando Psalm. LI, 12. qua ratione Deus bonum opus in nobis incipit & perficit Phil. I, 7. Adeoque ea gratiae salutaris efficacia est, ut salvemur, & quidem ita, ut omnia ad salutem ipsa in nobis operetur; quando enim Paulus dixerat, gratia servati estis per fidem, ne quis putet hanc omnem esse gratiam, quod ex se volentibus & credentibus, tantam, qua meritum longe superet, salutem Deus largiatur, addit, idque non ex vobis, Dei donum est, non ex operibus, ne quis gloriatur, quod inde adstruit, quia ipse sumus opus, conditi in Christo Jesu ad bona opera Ephes. II, 8, 9, 10. Atque in hac ad salutem efficacia potissimum gratiae gloria conspicitur, ex qua maxima Dei perfectiones & virtutes, sapientia, potentia, omnifufficiencia, independentia,

libertas, sanctitas, justitia, bonitas, amor & misericordia, quam clarissime emicant, & summa illa *laus gloriae gratiae*, quod *ex eo, per eum, & in ipsum sunt omnia*, in Deum redundat Rom. XI, 33-36. Eph. III, 20, 21.

§. III.

*Qua negata
illa obscuratur.*

Hac contra *efficacia* negata, *gloria* illa gratiae maxime obscuratur, ut illi propriis potius viribus, quam gloriae Dei litare videantur, qui praetextu *majoris gratiae*, eam *universalem* faciunt. Cum enim eventus doceat, non in omnibus & singulis hominibus gratiam ad salutem esse *efficacem*, utique nec omnibus *eadem communis* censeretur, nec sufficiens dici potest, quae non est efficax, nisi *efficacia* ab *hominis viribus* suspendatur, adeoque ipsi *gratiae* denegetur. Iniquum autem esset, *praecipuum* gratiae *non negare*, ut *major* appareat, si ad omnes & singulos se extendat. Revera enim *minor* gratia est *nuda benevolentiae* in eo, qui benefacere potest, erga eum, qui beneficio isto absolute opus habet, licet *universalis* concipiatur; *major* vero beneficentia, quae *efficax*, & in ipso effectu conspicitur, licet ex sapientissimis rationibus *particularis* sit. Deum ut Creatorem omnibus creaturis bene velle, & ex consilio gratiae multa ad omnes homines redire beneficia facile largimur, neque negari potest, id *universale* esse, quod in omnibus se exercit & conspicitur. Tantum quaeritur num hoc *omne sit*, in quo laudem gloriae gratiae Deus posuit? anne vero aliquid in *quibusdam* deprehendatur tanquam *gratia* multo *major* ista, quae *ad omnes* extenditur? ut non sit tam aestimanda ab eo, quod omnibus

com-

commune, quam ab eo, quod salvandis *proprium*, quodque proprie *gratiæ salutaris* nomine veniat, & cujus *magnitudo ex efficacia* celebranda, quamvis ea sit *particularis*. Sane hoc docet nos Apostolus, Eph. I, 8, 9, 10. & III, 20, 21. quin & testatur, se mentionem facere Ephesiorum in precibus suis, ut *Pater gloriæ* ipsis det *Spiritum Sapientiæ & revelationis in cognitione ipsius*, quo sciant, quæ *excellens magnitudo potentiæ* *istius sit in nos, qui credimus*, Eph. I, 16--19. Quo satis ostendit, eos demum de Patre gloriæ ejusque *gratia* recte sentire, qui *potentissimam* ejus *efficaciam* agnoscunt, illudque dogma fundamentale esse, juxta cujus analogiam S. S. quoties de causis salutis nostra agit, sit intelligenda.

§. IV.

Itaque quando 2. Pet. II, 1. falsi Doctores, qui Locus 2. Pet. II, v. 1. hæreses exitiales subintroducunt, *ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσποτῆν ἀνομιμῶν* dicuntur, censi non potest, Apostolum dicere voluisse, vel *λαὸν εἰς περιπέτησιν*, cujus est virtutes vocantis *prædicare* 1. Pet. II, 9. cum propria pernicie *Dominum abnegare*: vel *pretioso sanguine Christi*, propter *eos, qui per ipsum Deo credunt*, patefacti 1. Pet. I, 20, 21. *redemptos esse*, qui *abnegando* eum, sibi accersunt *exitium*. Non enim tam exile & *ἀνευεργασίον* istud *Redemptionis* beneficium est, ut *universale*, & pereuntibus æque ac salvendis *commune* concipi possit. Nec opus erit, ita phrasin Apostoli enervare, ut *emtionem* hanc ab Electorum *redemptione* diversam intelligamus, qua vel sentu diminutioni, vel etiam *κατὰ δόξαν*, pereuntes à Domino *emti* dicantur. Verus enim, atque tum phrasi, tum scopo Apostoli conveniens, illustris hu-

jus loci sensus nobis dabit, quomodo ad salutem non redempti *αγορασαντα αυτες δεσποτην* abnegare possint.

§. V.

*Treatationis
huius series.*

Hunc ut assequamur, scopo & verborum Apostoli coherrentia perspectis I. Objectum *τον αγορασαντα αυτες δεσποτην*. II. Indignum & maxime culpabilem actum, *abnegare*, considerabimus. III. In nexu totius hujus asserti sensum, qua ratione scilicet *ψευδοδιδασκαλοι* hereses *απολειας* in Ecclesiam introducentes, *τον αγορασαντα αυτες δεσποτην* *negare* dicantur, & ita IV. *Quiniani* hoc vaticinio potissimum notentur, ex characteribus scrutabimur: Adsit nobis Pater ille gloriæ, atque per Spiritum D. N. J. C. hocce conatus secundet!

§. VI.

Analysis.

S. *PETRUS*, quum sciret brevi futurum, ut tabernaculum corporis sui deponeret *ψ. 14. c. 1 ταις ισοτιμοις ημιν λαχυσι πεισιν ψ. 1*. hanc Epistolam scripsit, tum quia justum arbitrabatur, quamdiu in tabernaculo hoc esset, excitare eos per *commonitionem ψ. 17.* tum quia operam dare volebat, ut ipsi post *exitum* suum horum *mentionem* facere possent *ψ. 15.* Itaque præmissa ad studium in fide & pietate proficiendi seria hortatione, commendat doctrinam Evangelii a singulari præstantia & *αξιοπιστια*, tum quod Apostoli Majestatis Christi *αποστασ* facti essent. *ψ. 16, 17, 18.* tum quod ea in sermone profetico fundata, cujus maximam certitudinem atque utilitatem laudat, simulque studium attentum inculcat, & interpretandi modum, ex ipsa ejus origine docet *ψ. 19, 20, 21.* atque ita, quem perpetuum & unicum post Apostolorum discessum, Ecclesia habeat fidei canonem, ostendit. Quo vero intel-

intelligerent, quam necessarium sit, unicæ illi fidei regulæ perpetuo ut adhaereant, simulque discerent, quorum secuturis temporibus meminisse juvaret, insignia vaticinia de venturis *hereticis & irrisoribus* cap. II. & III. subjungit, atque ita hæcæ quæ s. a falsis Doctoribus s. profanis promissionum divinarum contemtoribus, usque ad extrema tempora Ecclesiæ immineant, periculis & damnis expositis, jubet præmonitos, sibi caveant, ne simul cum aliis nefariorum errore abducti, a propria stabilitate excidant c. III, 17. De *Falsis Doctoribus* autem toto cap. II. ita agit, ut vaticinium hoc I. breviter & summatim proponat ψ . 1. 2. 3. II. plenius illud exponat ψ . 4--22. in. I, 8. Venturos Doctores falsos prædicit, quos a sectis perniciosis, atque infaussto exitu describit ψ . 1. 3. ab extensione s. latitudine earundem sectarum, Deique in eas iudicio, periculum ostendit ψ . 2. 3. In II. id quod dixerat tum de ipsis sectis, quoad doctrinam & mores; exitumque perniciosum exitialibus, tum de serpentis mali latitudine, atque in seducendis aliis, *hereticorum* artibus & studiis, plenius explicat ψ . 4--22. ubi (A) de ipsis seductoribus, eorumque characteribus, moribus & exitio ita agit, ut α , insignes defectorum societates, Angelorum lapsorum, Mundi antediluvianii, & Sodomæorum, Deique in eos iudicia commemoret. β . cum iisdem fallorum Doctorum sectas, quoad pestilentes errores, nefanda scelera, & interitum comparet, eosque ita vivis coloribus depingat: ψ . 10--17. (B) quod supra breviter de extensione & periculo ψ . 2. 3. monuerat, plenius prosequitur, ostendendo quibus artibus, ut alios ψ . 14, seducere, sic & illos, qui orta veri-

veritatis luce ab iisdem gravissime errantibus secesserant, ad communionem suam *reducere* laborent, maximo relapsorum malo, & Ecclesie damno *¶ 18--22.*

§. VII.

Connexio.

Futuros itaque dum pradicat A. in Ecclesia N. T. falsos Doctores (1.) ne quis hoc miretur, ad exemplum populi Israel provocat, in quo etiam fuere pseudopropheta: (2.) eorum institutum, quod *haereses exitiales subintroducuntur*, notat, & quomodo hoc fiat, ostendit, (a) *τον αγοράσαντα αυτης δεσποτην abnegantes*: (β) *velox exitium sibi ipsis accersentes*. Sic enim connectit hac Apostolus, ut intelligamus, in quo consistant haereses exitiales, videlicet in ipsa Domini abnegatione, quae non possit non esse perniciosa, ut particula *και* sit exegetica, imo singulare quid significet, quod in generali expressione quidem comprehensum, sed tamen ceu praeceptum sit attendendum; adeoque singularem emphasin h. l. habet, & per partic. *etiam* vertenda est. Sic ergo dum crimini dat A. falsis Doctoribus, quod introducant haereses, *etiam Dominum abnegantes*, indicare vult adeo *exitiales* esse haereses, ut *etiam* Dominum *αγοράσαντα αυτης* negent; atrocitas enim haereseos maxime ab objecto, & erroris circa illud momento aestimanda est.

§. VIII.

Δεσποτην.

Objectum dicit A. *τον αγοράσαντα αυτης δεσποτην*, quo ipso & (1.) objectum *personale* indicat *δεσποτην*, (2.) reale si *doctrinale αγοράσαντα αυτης*: *Δεσποτης* a *δευς* & *πυς* eum denotat, qui alios quasi pedibus ligatos habeat, quorum ministerio uti possit pro arbitrio: Eadem fere notio vocis *κυριος*, quae a *κυρος* *authoritas*, non

non modo propriam dignitatem & præstantiam denotat, ob quam quis honorandus & colendus, sed & quali a verbo *κύριος* sumi, eorum, quorum felicitatis auctor vel sustentator sit, *dependentiam*, atque ita in eodem *potestatem* includit. Hinc utrumque hoc vocabulum *dominum* significat, si quid tamen interest, *δεσποτης* privati juris nomen est, *κύριος* honoris & auctoritatis, nam & matres familias *οικοδεσποται* jubentur, non *κυριευειν*, inquit *Erasmus* ad Jud. 4. unde & *δεσποτης* *Herus* vertitur, & qui sub jugo servi sunt, *ιδιαι δεσποται* habere dicuntur 1. Tim. VI, 2. conf. 2. Tim. II, 9. 1. Pet. II, 18. *DEO* tanquam supremo *Domino*, utrumque tribuitur. Et *κύριος* quidem s. propriam ex origine significationem, s. usum spectemus, nomini Deo soli proprio *κύριος* respondet, atque summam perfectionem ejus significat, qui prout *ὁ ων*, in se ipso, a seipso & sibi ipsi omnia est, & a quo sunt omnia, sic peccatori omnia esse potuit & voluit, & juxta promissiones suas sese præstitit, ac præstiturus, quæcunque ad salutem ejus sunt necessaria; Quod *κύριος* axiomã itaque tribus personis etiam in negotii salutis œconomia commune est, ita tamen ut *Filio*, in quo hoc nomen Exod. XXIII, 20, 22. & in cuius facie gloria *κύριος* conspicua 2. Cor. III, 18. propter opus salutis consummatum Act. II, 36. singulari ratione competat, qui *ὁ κύριος* vocatur 1. Cor. VIII, 6. Eph. IV, 5. Verum etiam *δεσποτης* compellatur Deum summæ potestatis connotatione, & quidem Deus *Pater*, a quo *Simeon*, tanquam servus ab *Hero* suo dimissionem petit Luc. II, 29. quemque ut *Creatorem cæli & terræ* hoc nomine invocant fideles Act. IV, 4. Non tamen putamus, ita solum *Patrem* vocari *δεσποτην*, ut vel ex

B

felo

solo hoc nomine concludi possit, etiam hoc nostrò loco *Patrem* intelligi, quia non *κύριος*, sed *δεσποτής* appellatur, siquidem hic honoris & potestatis titulus, æque ac *κύριος*, utriusque personæ communis est: Nam Apoc. VI, 10. ubi interfectorum animæ *vindictam & judicium* a Deo postulantes, *δεσπότην* invocant, utique *Filium* ceu Regem, Judicem & Vindicem compellasse censendi sunt. Neque putamus Jud. ψ. 4. ita distingui, ut *Pater* *δεσποτής*, & *Filius* *κύριος* vocetur, quando enim *Erasmus* vocem *Θεον* per incilum separat a seqq. *καὶ κυριον ημων*, quasi illud ad *Patrem*, hoc ad *Filium* referendum sit, ipsum hunc locum *pervertisse*, non absque ratione judicat *Beza*: articulus enim *τον* omnibus his epithetis, tanquam unius ejusdemque subjecti index præmissus, ostendit ea omnia ad J. C. referenda esse, nec ulla L. V. contrarium vult. Nam & ipsa *Complut.* *τον μονον Θεον καὶ δεσποτην τον κυριον*, quod de unico subjecto diximus, magis confirmat, atque res ipsa postulare videtur; quamvis enim impium dogma sit, *Deum* ex creatione supremum *Dominum*, *solum* Rectorem & Governatorem omnium negare, hoc tamen loco intelliguntur homines *subdole* sese insinuantes *Ecclesie*, atque doctrinam Evangelii de *Gratia* corrumpentes, quales non tam circa *Deum Creatorem & Dominum*, quam circa *Filium Salvatorem nostrum*, errores fovent & spargunt; Hic ergo & *κύριος* & *δεσποτής* est, & quidem ob summum honorem, quo nomen accepit supra omne nomen, maximamque auctoritatem, qua cum primis apud *suos*, quibus omnia factus est, pollet, *κύριος*, & propter jus peculiare, potestatemque regendi, gubernandi, deque suis dispensandi *δεσποτής*, uti & *Matth.*

Matth. X, 25. οικωδεσποτης vocatur. Atque ita Judas dicere vult homines istos, qui gratiam Dei nostri ad lasciviam transferunt, *Deum & Dominum nostrum* J. C. negare solum δεσποτην: vel τον κυριον nostrum J. C. eos negare solum Deum & δεσποτην, qui lectionis *Complut.* sensus esse videtur. Quum vero idem plane argumentum sit Epistolæ Judæ & II. Petri, & Judæ ille locus nostro Petrino adeo parallelus, ut ipse eo se respexisse non obscure testetur ϕ . 4. & 17. utique hinc discimus, etiam Petrum *Jesum Christum* indicasse, quem δεσποτην illi negaturi, quod & inde cognoscitur, quia αγορασαντα αυτης vocat, quod axioma Redemptori J. C. potissimum competit, quin & ex *Juda, Petri* interprete, colligere possumus δεσποτην, tanquam dignitatis & officii nomen, referri posse ad objectum *doctrinale*, seu id quod de certa persona affirmetur aut negetur, ita tamen, ut *personale* subintellectum simul indicet, scilicet *Jesum Christum* esse δεσποτην αυτης αγορασαντα, herum vel dominum qui ipsos emerit.

§. IX.

Id ergo quod vel de Hero illo prædicatur, vel αυτης, per quod δεσποτης est, exprimitur per αυτης αγορασαντα: haud opus est monere, illud αυτης referendum ad ψευδοδιδακαλης, quorum perniciosas hæreses hoc caractere A. describit; Observari tamen meretur, eos considerari tanquam *Doctores*, & quidem, qui sint, ut *Petrus* dicit, *inter vos*, hoc est, in Ecclesia externa, adeoque quorum dicta ceu *doctrina* accipienda, quique quod de se docent & profitentur, hoc etiam aliis credendum & profitendum præscribunt, quomodo illud relativum αυτης referri potest ad

B 2

quos-

quoslibet alios s. homines, sive ejusdem cœtus & professionis confortes, ut ita, quod de Domino in relatione ad seipso sentiunt, id etiam de eo prædicent resp. aliorum, & vicissim: qua ratione itaque subjectum, quod beneficium illud concernit, generalius indicare Petrus videtur, quando *αυτες αγοραζαυτα* dicit.

s. X.

αγοραζαυτα

ΑΓΟΡΑΖΕΙΝ est in personam vel rem, quæ sub potestate alterius est, *pretio* reddito, sibi jus acquirere; quo sensu passim in N. T. adhibetur, adeo ut nequidem in usu metaphorphico *pretium* excludatur, quando v. g. *του καυτου* jubemur *αγοραζειν*, quod est nullam opportunitatem, nec ullum tempus negligere, etiam si rectus ejus usus nobis videatur *pretio* constare, omissione scilicet nostri commodi aut voluptatis, ejus enim & quicquid alias nobis carum erat, *impendio* benefaciendi opportunitas redimenda est. LXX. hac voce reddunt Hebræum *קנה* Gen. XLI, 57. XLII, 5, 7. quod itidem *pretium*, cujus interventu aliquid nobis comparamus, connotat Deut. II, 28. Nec obstat, quod *לעמרה* L. V, 1. *emere* jubeantur, quibus *non est pecunia*. Quamvis enim id, quo sitiens, vel esuriens anima saturatur, *pecunia* comparari nequeat, nec quisquam *ex se* habeat, quod tanquam *pretium* offerre possit, in ista tamen bonorum spiritualium emtione *pretium* non excluditur, quod ex impotentia & indigentia sensu, sincera fide receptum, jus nobis dat ad omnia, quæ ad vitam & pietatem sunt necessaria. Denique hoc ipsum, quod oblatio illa *Emtionis sine pecunia*, consideretur tanquam singulare beneficium, ostendit, alias nullam sine *pretio* emtionem fieri. Convenit etiam quoad rem ipsam

ipsam ratione pretii cum קָרָה & לָמַן, ita ut illud significet, certo pretio redimendo liberum facere Exod. XIII, 15. Lev. XXVII, 27. hoc vero rem vel personam, ut suam prehendere vel petere, & vindicando jus ejus prosequi, quod etiam, ubi res ita ferebat, reddito pretio fieri debebat Lev. XXV, 25, 26. Generalius itaque est αγοράσασθαι, & cujuscunque rei sub alterius potestate existentis, interveniente pretio, ad quemcunque usum, acquisitionem significat, ut licet non omnis *Emitio* sit *Redemptio* aut *Vindicatio*, tamen in redemptioe & vindicatione sit *Emitio*, quoniam utrobique fit potestatis aliqujus in alterum, propter pretium solum, translatio.

§. XI.

Hoc ergo etiam sensu Dominum αγοράσασθαι considerare debemus, qui redimendo emit. Negotium enim, quod Pater Filio commisit, *Emitio* & *Redemptio* passim vocatur: Ipse Benedictus noster Salvator communi Animalium & Seniorum voce celebratur, tanquam qui nos Deo *Emerit*, Apoc. V, 9. atque de Terra & ex hominibus *Emiti* dicuntur, qui sequuntur Agnum Apoc. XIV, 3, 4. quemadmodum & Paulus, ut ostendat fideles non esse sui juris, eos pretio *Emitos* dicit 1. Cor. VI, 20. quo eodem argumento utitur, quando admonet, ne servi hominum fieri velint fideles, quia pretio *Emiti* sint 1. Cor. VII, 23. Quæ tamen *emitio*, quatenus ab eo præsatur, cui jus competit, הָלַמַּן vindicatio, & quatenus hominum, ob reatum in captivitate detentorum liberatio est, קָרָה *Redemptio* dicitur, & απολυτρωσις est, quæ datum λυτρον includit, uti λυτρον, λυθρεσθαι & απολυτρεν proprie significant sub alterius potestate detentum, pretio dato liberare. Et quoniam

Filius juxta pactum cum Patre Redemptionis pretium in se recepit, eoque dato redemptionem præstitit, ideo $\kappa\alpha\iota$ $\epsilon\pi\iota\lambda\eta\pi\iota\omega\varsigma$, $\lambda\upsilon\tau\omega\tau\eta\varsigma$, Vindex & Redemptor vocatur, qui justitiæ divinæ loco nostro satisfaciendo, virtute illius lytri sibi emendo, ipsos redemit Job. XXXIII, 24. & redimendo sibi emit, ut eodem sensu dicatur dominum *emisse* & redemisse, nisi velimus hoc *redimere*, plenius exprimere *beneficium*, quod *redemptus* consequitur, illud vero *emere*, magis respicere *potestatem*, quam Emptor in rem emptam sibi acquirit, utrumque tamen verum, quod $\lambda\upsilon\tau\omega\tau\eta\varsigma$ dare debuit, $\lambda\upsilon\tau\omega\tau\eta\varsigma$ s. *emtionis pretium* connotat.

§. XII.

Non metaphorice.

Hoc adeo certum est, ut vel ipse F. Socinus in *prelect.* c. XIX. ubi testimonia S. S. quæ pro satisfactione Christi, ab ejus *Redemptione* petita, enervare & elidere improbo studio contendit, fateri cogatur, verba illa, si proprie accipiantur, veram redemptionem, vero pretio interveniente, significare. Malæ causæ autem manifestum indicium est, quod in doctrina hac maxime fundamentali, ad *metaphoram* confugiat, atque temere & impie asserat; cum *Redemptionis per Christum factæ sit mentio*, nihil aliud significari, quam *liberationem, nullo vero pretio interveniente*. Neque enim exempla, quæ profert ceu metaphoricæ Redemptionis, hoc, quod intendit, nempe *pretium* excludi, probant; neque, si vel id probarent, *nudam* scilicet *liberationem*, absque ullo ad pretium respectu, *metaphorice* dici Redemptionem, evincere possent, illam per Christum redemptionem, absque *pretio* factam esse. Profert liberationem populi ex servitute Ægyptiaca, quæ voce $\kappa\alpha\iota$ Exod.

Exod. XV, 13. & דָּרָה Deut. VII, 8. exprimitur, & *Moses* Act, VII, 35. ἀντίποινης vocatur, *quum tamen*, ut ipsi videtur, *nullo interposito pretio, sola Dei potentia, liberatio ista facta sit.* Verum inservit sive Socinus hypothefi; quod si enim æternam Filii Dei sponfionem agnovisset, atque ex ea prius illud Testamentum æstimasset, hanc vero liberationem populi ex servitute Ægyptiaca a Jehova, *secutum & mercedem magnam* se professo, Abrahamo promissam, & hujus *fide justificante* acceptam, & sacrificio firmatam Gen. XV, 1. 6. 9. 13. 18. & ab Angelo, qui ipse *Deus Patrum*, & cujus nomen אֱלֹהֵי אֲבֹתָי præstitam Exod. III, 2, 6, 14. ceu figuram liberationis a servitute peccati, serio considerasset, facile potuisset intelligere, eandem non absque respectu ad pretium Redemptoris factam esse, quod vel *sanguis agni Paschalis* Exod. XII, 23, 30. & Testamenti Exod. XXIV, 7. atque sacrificia Exod. III, 18 & V, 3. evidenter probant. Mira vero est, & nimis affectata *Socini αβλεψια*, quando provocat ad Psalmos & Profetarum vaticinia, & phrasas: *redimere de morte, de inimicis* &c. in iis occurrentes, quibus simpliciter liberationem absque pretio denotari contendit: quasi *pretium* negetur, ubi non conceptis verbis exprimitur, aut ipsa vox *redimere* illud non includat. Neque dici potest, in ejusmodi liberationibus, de quibus Profetæ & Psalmi agunt, *pretium* non habere locum; Nam si vel de solis beneficiis personalibus & hujus vitæ, sermo ibi esset, certum tamen est, nec Deum quicquam fidelibus promittere, nec hos a Deo petere, nisi intercedente merito Christi: ubi vero ejusmodi vaticinia ad totam Ecclesiam & Regnum Christi referuntur, atque spiritualia gratiæ beneficia denotant, evi-

evidentius patet, tales phrasés *meritum* J. C. includere, utpote absque quo nulla peccatoris est redemptio. Neque *redemptio sine pretio* inde probatur, quod *Deus* dicatur, fecisse *Redemptionem* populo suo Luc. I. 68. quod si enim hoc vel maxime ad *Patrem* referri deberet, quod de *Deo* dicitur, is tamen *Filium* Redemptorem dando, redemptionem, quæ pretio constaret, procuravit. Denique nec *pretii* consideratio plane excluditur, quando *Deus* dicitur *vendidisse* eos, quos hostibus castigandos tradidit, siquidem sanctitatis & justitiæ gloria inderundans, pretium est, quod respicit.

§. XIII.

Sed vero.

Quamvis vero vel maxime illi termini adhibentur aliquando *metaphorice*, atque non veri nominis, sed *metaphorica* esset *Emptio* & *Redemptio*, ubi nullius pretii intercedentis fit mentio: non tamen inde sequeretur, *Redemptionem* per *Christum* factam, non veram, sed *metaphoricam* esse; quod si enim hæc sola *nota* est redemptionis *metaphoricæ*, ubi *nullum pretium* datur & accipitur, utique illam *veram* esse oportet, quæ pretio intercedente facta dicitur. Atqui talis est *Redemptio* per *Christum* facta, quam *pretio* constare, apertissime S. S. docet, dicit enim P. *ἡγοραστὴς τιμῆς*, 1. Cor. VI, 20. & iterum *τιμῆς ἡγοραστὴς* 1. Cor. VII, 23. quod pretium mortis & sanguinis *Christi* est: *agnus enim occisus* emit nos *Deo per sanguinem suum* Apoc. V, 9. quem *Petrus* vulgari & caduco rerum emendarum pretio, *auro* & *argento*, ceu *verum pretium* opponit, & *τιμῆν αἱμάτων*, tanquam *λυτρω*, redemptos nos esse docet 1. Pet. I, 18. quando *Christus* dedit *seipsum*, *in a lyτρωσῆσαι ἡμᾶς* Tit. II, 14. & *Ecclesiam Dei περιποιήσατο δια τῆς ἰδίας αἱμάτων* Act.

Act. XX, 28. dando animam suam *λυτρον αντι πολλων*
 Matth. XX, 28. unde in *Christo* Rom. III, 24. & per
 ipsum, atque sanguinem ejus Eph. I, 7. Col. I, 14. & sic
 ipse 1. Cor. I, 30. *απολυτρωσις* esse dicitur, qui se dedit
αντιλυτρον 2. Tim. II, 6. Impudens autem plane est. &
 manifesta petitio principii, quando ad hanc instan-
 tiam, *Redemptionem metaphoricam esse non posse,*
quum discrete alicubi PRETIUM pro nobis dati mentio
fiat, Socinus respondet, *eadem ratione, qua redimen-*
di & Redemptionis verbum metaphoricè sumitur, PRE-
TIUM quoque redemptionis verbum metaphoricè sumi. Hoc
 ipsum enim in quaestione est: An redemptionis vocabu-
 lum in hac causa metaphoricè accipiendum sit? Pu-
 denda vero Socini hæc *ερωφη* est, quando, dum prius
 ex eo, quod *pretium* non interveniat, redemptionem
 non veram, sed *metaphoricam* esse, probare contem-
 derat: nunc, ubi in Redemptione hominis pretium in-
 tervenisse, negare non potest, ex eo, quod *metaphorica*
 sit redemptio, *pretii* etiam vocabulum *metaphoricè sumi*
 contendit, quod absurdum, animi in errore obstina-
 tissimi indicium est: Instat tamen, ad *redemptionem ve-*
ram, requiri *verum pretium.* At *verum pretium,*
 dicit, *intelligo non pecuniam tantum, sed quicquid, ut*
illi satisfiat, ei datur, qui captivum aut servum detinet.
 Unde porro concludit, *pretium,* quod Christus tulisse
 dicitur, non esse *verum,* tum quia (1.) *is,* qui captivos
 nos tenebat scil. Satanus, illud pretium non recepit,
 tum quia (2.) *Deus redemptionem procuravit,* adeoque,
 ut arbitrat, *pretium non datum, quo nobis à parte*
Dei compararetur liberatio, sed quo nos eam recipere con-
sequeremur, quatenus verbis Christi fidem adhibeamus,

C

qui

qui nos pœnitentiam agere iussit. Itane vero in gravissimis ac fundamentalibus Religionis articulis, & clarissimis S. S. doctrinis ludendum est? ut vel *redemisse* dicatur, qui tantum *monet* captivos & vinctos, quantumvis impotentes, *vinculis ut sese exsolvant*, vel *is dicatur* *artidutov* loco peccatoris, sub reatu pœnæ existentis, *exsolvisse*, qui tantum aliquid agit, vel patitur, quo *fidem* faciat verbis suis, quibus *pœnitentiam agere* jubet. Quasi vero opus sit tam dira pati, ut *verbis*, quibus peccator *respicere* jubetur, *fides* concilietur, de quo tamen *officio*, ipsa docente ratione & conscientia, dubitare nemo potest; ut, quod *Socinus* doctrinæ de substitutione & satisfactione Christi frustra opponit, majori jure in hanc ejus sententiam, quasi tantum ad *confirmandam* doctrinam per se manifestam, tam *dira* pati debuerit, retorquere possimus: quid *indignius, quam nulla necessitate hominem sibi charissimum supplicio afficere?* l. c. cap. XVII. conf. cap. XVIII. Neque tamen difficultates quas obmovet Socinus, respectu *ejus, cui pretium oblatum*, tanti sunt, ut ipsum *pretium datum*, sit negandum: Quod ut evincamus, simulque veram Emptionem & Redemptionem per Christum factam esse ostendamus, distinctius hoc negotium juxta Emptionis aut Redemptionis veræ notionem considerandum est; Adeoque prout vera *Emtio* est, ubi res vel persona, quæ alterius juris est, dato ex contractu pretio, transit in potestatem alterius; Ita si J. C. homines peccatores (1.) justitiæ divinæ ex debito pœnæ obstrictos, (2.) ex pacto cum Patre, (3.) soluto satisfactionis pretio (4.) sibi cum plena potestate acquisivit, utique vere eos emisse constat, quod nunc paulo plenius ostendendum est.

§. XIV.

S. XIV.

Homines itaque ceu peccatores, spectandi sunt tanquam *ἡ ἁμαρτία τοῦ ὄντος* Rom. III, 19. qui ad restorationem gloriae *Majestatis* ejus *lesae*, sub reatu constricti tenentur, adeoque sub potestate *Satanae*, *mortis* & *peccati*, *captivi* dicuntur, non, quod *horum* proprie *debitores* sint, sed quod *justo Dei judicio*, *illi* tanquam *Executori* & *Licitori*, *his* tanquam *pœnae*, aut *carceris* sint *mancipati*; Ut mera cavillatio sit, quando *Socinus* *pretii* *veritatem* ex eo impugnat, quia *is*, *qui captivos tenet*, *illud non accipit*, vel, *quod diabolo pretium dandum foret*, si ad *redimendum* hominem dandum esset. Nemo enim *Licitori* aut *carceri* redemptionis pretium ad satisfactionem debet, qui in custodiam aut poenam *iis* traditus, sed *ei*, *adversus* quem peccatum commissum est. Itaque quum *adversus Deum* commissum sit peccatum, non modo evidens est, *cui* peccator satisfactionem *debeat*, sed & *quid* ei *debeat*. Quemadmodum *Dei* in homine gloria est, quod sit *supremus* ejus, tanquam *creaturæ* ad imaginem *ipsius* conditæ, *Dominus*, perfectissimum *exemplar*, & *S. Bonum*, sic & per sanctitatem suam talis ab ipso agnosci, haberi & colitur, eamque ob causam ei legem tanquam sanctitatis normam, & ad salutem viam præscripsit, quam observando, Deum suum *Dominum* agnosceret, *exemplar* suum imitaretur, & summum suum *Bonum* quæreret. Itaque dum legem homo per peccatum transgreditur, non modo à *via* consequendi salutem aberrat, eaque plane excluditur, sed & Deum suum *Dominum*, *Exemplar*, & *S. Bonum* abnegat, hujusque *gloriæ* ei *denegatæ*, tanquam *summæ injuriæ*, reus sit. Hanc

ut vindicet Deus, requirit ejus sanctitas, ne videatur peccatori similis Pf. L, 21. & ut *justum* est, ei *male* esse, qui *male* fecit, quo *malum* esse intelligatur, ita justitia Dei vindicativa in eo consistit, quod *maximo malo* peccatoris, Deus se vindicet, ut *Dominum*, non obediens *perdendo*, ut *exemplar*, abominando sibi dissimiles, ut *S. B. miseros* eos, qui ipsum derelinquunt, faciendo; Nec sufficit leviori tantum *pœna* hoc testari, sed justitia postulat peccato proportionatam, quam *infinitam* promeruerat crimen læsæ Majestatis *infinite*; *Debitum* autem peccatoris, quo justitiæ divinæ obligatus, hoc est, ut vindictam illam *ferendo*, istam Deo gloriam *reddat*, adeoque pœnam illam *ex amore Dei*, ejusque *sanctitatis & justitiæ*, ad *laudem gloriæ* ejus ferat, & quod suo licet *malo* experitur, Deum scilicet esse *Dominum & Sanctum*, hoc libens approbet, & fateatur; utrumque enim ad *satisfactionem* in hac, quæ *injurie* illata causa est, legi præstandam, requiritur.

§. XV.

Ex patto sum
Tunc.

Neutrum vero ab ipso peccatore expectari poterat; Non, ut *satis* unquam *passus* liberetur, finitus enim infinitam pœnam simul & semel subire non potest: uti enim nulla proportio Dignitatis inter *Deum læsum & hominem*, pœnam læsæ Majestatis divinæ ferentem, sic *infinitem* peccati demeritum, pœna *finita* expiari non potest, sed durationis *infinite* pensari debet; Neque ut, si vel *satis* pateretur, eo ipso *satisfaciat*; Inivitus enim *cum odio & averfatione* justitiæ divinæ, imo cum desperatione & blasphemia patiens, *satisfacere*, atque *ex amore Dei & justitiæ ejus*, hanc ei *gloriam reddere* non potest; Quare, quum omnibus juxta justitiæ di-
vi-

vinæ rigorem pereundum fuisset, placuit Deo Triuno ad manifestandam, tum S. S. *Trinitatis*, tum *gratiæ* & misericordiæ gloriam, illud inire salutis peccatori conferendæ consilium, quo eum justificando, *justus* esset, & agnosceretur Rom. III, 26. & δικαιομα τῶ νόμου impleretur idoneo pro peccato sacrificio oblato Rom. VIII, 3. 4. quod κατ' οικονομίαν personarum divinarum fieri potuit. Uti enim diversæ sunt S. S. Trinitatis personæ, ita prima *Pater* jus Dei, quod ipsi ex creatione in hominem, & quidem peccatorem competit, tanquam Dominus & Judex vindicare suscepit, qui juxta legem satisfactionem justitiæ divinæ præstandam urgeret, adeoque vel peccatori pœnam inferret, vel Mediatorem admitteret. Hoc siquidem pertinebat ad jus Domini & Judicis, sub cujus potestate captivi ad pœnam tenebantur: ut vel hinc etiam pateat vanitas *Socini*, ex co veritatem redemptionis impugnantis, quoniam *Deus redemptionem procuravit*, quasi is qui pretium accipit, non possit liberationem ab alio præstandam procurare, quum potius hoc necessario requiratur; siquidem absque consensu Domini aut Judicis, servus vel captivus ne pretio quidem oblato, liberari potest. Quare, licet nemo proprie sibi ipsi pretium dare queat, procurare tamen potest, ut ab alio detur, quocum Emtionis vel redemptionis pactum init. Atque tale pactum inter Patrem & Filium coaluit; Quia enim Pater amat Filium, ejusque gloriam quærit Joh. V, 20. & VIII, 50. opera sua ei ostendit, atque Regnum *diatædæ* testamento legare voluit Luc. XXII, 29. in quo admirabilis & gloriosus appareret 2. Theff. I, 10. Quare stipulatus reparacionem gloriæ per peccatum abnegatæ, ut animam suam

daret ~~□~~ Ef. LIII, 10. poenamque peccati ferendo, *ψ. 5, 6, 8. Execratio factus Gal. III, 15. durasque legis* adimpleret Rom. VIII, 3, 4. Atque vicissim laboris primum, semen, hereditatem, Regnum in hominibus, potestatem summam etiam in hostes, & omnes creaturas pollicitus Ef. LIII, 10, 11, 12. & XLIX. Pf. II, & VIII. &c. *Filius* autem, qui solus huic tum oneri, tum dignitati par erat, ut glorificaret Patrem Joh. XVII, 4. conditionem suscepit, atque ad opus hoc peragendum sese sinit Pf. XL. 7, 8, 9.

§. XVI.

*Anto λυτρον
solvit.*

Sic ergo in locum debitoris substitutus ~~□~~ invenit, quando reatum in se suscepit, idque multis modis, etiam in victimarum oblatione testatus, demum vero in carne exhibitus, hoc ipsum justitiae divinae debitum, juxta voluntatem Patris ex pacto praestitit, dum forma servi accepta se *exinanivit*, atque *demisit*, factus *obediens usque ad mortem*, mortem autem crucis Phil. II, 6, 7, 8. quo *rependeret*, quod ipse *non rapuerat* Pf. LXIX, 5. *Gloriae* enim *supremi Dominii* & *summæ Bonitatis* Dei per peccatum *abnegatæ*, dum *Jehova contere* ipsum *voluit* Ef. LIII, 10. atque ipse ex *desertione* Dei gravissimum *dolorem* expertus est Matth. XXVII, 46. *paenam*, eamque *ως θανάτου* ex *gloriae* lux obscuracione Joh. XIX, 7. Luc. XXII, 70. 71. I. Cor. II, 8. *infiniti pretii* dedit: Quo ipso, quum ex *amore sanctitatis* & *justitiae* ad gloriam Patris Pf. XVI, 2. Joh. XVII, 4. se obtulerit. non modo *passus* est, sed & ad mortem usque *obediens satisfecit*, atque ita *debitum peccatoris* plenissime eis *ενδειξεν της δικαιοσυνης* Rom. III, 25, 26. solvit. Quod uti verum *λυτρον* erat, quo amplius vel ab ipso peccatore, si oneri & di-

& dignitati huic par fuisset, requiri non potuisset, ita evidens est, fuisse hoc verum *αντιλυτρον* 1. Tim. II, 6. dum animam dedit *λυτρον αντι πολλων* Matth. XX, 28. loco & vice peccatorum, tanquam sacrificium ad expiandum peccatum. Qui enim (1.) ipse Sanctus & innocens (2.) propter peccatum nostrum. (3.) Obediendo & patiando id praestitit, quod peccatum meruit, Deique *justitia* ad satisfactionem, juxta legis postulatam, ab homine requirebat, & quidem (4.) ex Dei *Judicis sententia* & voluntate, (5.) *ferens peccata nostra*, (6.) ut legis *δικαιοσυνη* impleretur, nosque (7.) ab ejus accusatione & condemnatione *liberi*, (8.) *Justitiam & pacem* cum Deo reconciliato consequeremur, is utique *loco nostro* verum dedisse *λυτρον* censeretur. Hac vero omnia de J. C. ex S. S. manifesta sunt.

§. XVII.

Hujus itaque lytri valore *Christuseum*, qui *mor-*^{Et potestatem} *is imperium habebat*, abolevit Hebr. II, 15. ipse vero ^{acquirit.} *omnibus, qui ei auscultant, auctor salutis aeternae factus est* Hebr. 5, 9. Quia enim *λυτρον* illo legis postulato satisfecit, utique *illis*, quorum loco *sacrificium pro peccato factus*, *libertatem & vitam* promeruit, ut in ipso *justitia* Dei fierent 2. Cor. V, 21. Adeoque, quem admodum illorum *reatus* ipsi imputatus ad ferendam poenam, sic ipsius *justitia* *illis* imputaretur ad consequendam immunitatem a condemnatione, & ad salutem obtinendam. Verum, quum *ipse* loco aliorum, quod *ipse non debebat*, praestitit, *sibi* etiam eodem pretio, quo illos *redemit*, *Jus* acquisivit, sibi formandi *populum*, in quo suam gloriam manifestaret, & a quo hujus suae gloriae laudem consequeretur; Nam & ipsa
Lex

Lex *juri* suo, quod in peccatorem habebat, renuntiat, eumque *sibi mortuum* Redemptori offerit Rom. VII, 4. ut, quemadmodum *is*, qui vi legis damnantis peccatorem sub peccati servitute ad mortem captivum tenebat, *reatu nunc abolito*, *jus suum* amisit; Ita contra Redemptor *jus redemptos* sibi subjiciendi, iisque libertatem & vitam donandi consequeretur Rom. VIII, 34. Quare & Pater hereditatem & Regnum cum plena potestate Filio promisit Psalm. II, 8, 9, & quo illud *colligeret*, sibi-que suis *bonis & legibus* devinceret, & adversus hostes *defenderet*, *omnem ei potestatem in caelo & terra dedit* Matth. XXVIII, 18. Quae hinc, si usum, fines & effectus ejus circa varia subiecta spectemus, *suos salvandi*, legesque Regni sui promulgandi, & *fidei obedientiam postulandi*, atque *omnibus ad salutem illorum utendi*, denique etiam hostes *coercendi* & perdendi potestatem comprehendit,

§. XVIII.

Salvandi
suos.

Quoniam ergo Christi hoc *δικαιωμα* redundat *eis δικαιοσυνην ζωης* Rom. V, 18 ut *justificati* ejus sanguine, *serventur per eum ab ira* ψ. 9 & *liberati à peccato*, mancipati autem Deo, *fructum habeant eis αγιασμον*, το δε τελος ζωην αιωνιον Rom. VI, 22. adeoque *iis*, qui sub reatu peccati *captivi* tenebantur ad mortem, *libertatem & vitam* impetravit, sed quam *per fidem in ipso* consequerentur Rom. VIII, 1. Joh. III, 19. Horum autem tanta propter *φρονημα* carnis, *impotentia & malitia* est, ut ex ista servitute egredi, & Christo per fidem sese tradere, atque sic in ipso libertate & vita frui, nec possint nec velint Rom. VIII, 7. Ideo, ne frustra laborem impenderet, pretio Redemtionis dato, *sibi* simul acquisivit
pote.

potestatem eosdem ex Regno tenebrarum ad Regnum lucis transferendi & salvandi. Dedit enim Pater ei potestatem in omnem carnem, ut quotquot ei dedit, eis det vitam æternam. Joh. XVII, 1. 2. Non sane, quatenus Profeta voluntatem Dei, tanquam legem & normam salutis adipiscendæ tantum promulgaverit. Neque, quod apud Deum impetraverit gratiam *Novi Fæderis*, cujus *conditiones faciliores*, homines infirmi licet, ex se præstare queant. Imo nequidem tantum, quatenus meruerit remissionem peccatorum, & gratiam, per quam vitam æternam mereri queant, qui recte ea uti velint. Plus enim dicit *ἐξουσία ἵνα δώσῃ*, ut det vitam æternam, quam vel solam monstrare viam, vel largiri facultatem eam quærendi, qua ita utantur pro arbitrio, ut multi possint non uti: Hac siquidem *ἐξουσία ut det vitam æternam* absoluta est, a nulla conditione tantum possibili suspensa, sed adeo *efficax*, ut non possint non consequi vitam æternam, quibus eam dandi habet *ἐξουσίαν*. Hinc neque ad omnes, modo conditionem recipere velint, extensa, sed ad eos restricta, quos *Pater ipsi dedit*, quosque adeo ex Testamento æterno ita in peculium accepit, ut in iis *salvandis gloriosus* appareret. 2. Thef. I, 10, quatenus non modo salutem confert conditiones adimplentibus, sed & *has ipsas* in iis operatur, adeoque & salutem & media salutis efficaciter largitur. Sic ipse Christus interpretatur, quando nontantum asserit, hanc esse vitam æternam, ut Patrem *cognoscant* solum verum Deum & quem misit J. C. Joh. XVII, 3. sed & quod *ipse patefecerit* nomen Patris hominibus, eo modo, non quo omnibus promiscue, sed qui *iis peculiaris, quos Pater ipsi dederat*, cum effectu scilicet,

D

ut

ut sermonem ejus *servarent*, & *crederent*, *ψ. 6, 7, 8.* Pro quibus, ut sibi datis, solis rogat Patrem, ut eos, in quibus ipse glorificatus est, *servet* per nomen suum, & *sanctificet* in veritate sua *ψ. 9, 11, 15, 17.* Quos ipse *custodit*, ne pereat quisquam *ψ. 12.* pro quibus *se sanctificavit*, ut sint & *ipsi sanctificati* per veritatem *ψ. 19.* Qui *credentur*, ut in Patre & Filio *unum sint* *ψ. 20, 21.* quibus & *gloriam dedit*, quam Pater ipsi dederat *ψ. 22.* in quibus *ipse*, ut sint *perfecti in unum*, & mundus cognoscat, Patrem eos *diligere*, sicut *ipsum dilexit* *ψ. 23.* Quos, tanquam *sibi datos*, vult secum esse, ubi ipse est, ut *conspiciant gloriam suam*, *ψ. 24.* quibus ita nomen Patris *notum* fecit & *facturus*, ut *charitas* qua Pater ipsum dilexit, sit *in eis*, & *ipse in eis*, *ψ. 26.* Ex quibus omnibus evidens, hanc *exortationem* dandi vitam æternam ex Testamento Dei respectu eorum, quos *Pater Filio dedit*, esse absolutam & efficacem, quod & alibi profitetur, *Hæc est*, dicit, *voluntas ejus*, qui *misit me*, *Patris*, ut *quicquid dederit*, non perdam ex eo, *sed resuscitem illud ultimo die* Joh. VI, 39. *quicquid enim Pater ei dat*, ad ipsum veniet, & *cum qui venit ad ipsum*, non *ejiciet foras* *ψ. 37.* ut *omnes*, qui ad ipsum veniunt, vitam æternam consequantur, *soli autem veniant*, quos *Pater ei dedit*, nemo enim venire potest, nisi *Pater traxerit*, omnes autem quos ille trahit, *veniunt*, quia sunt *œdodaxoi* *ψ. 44, 45, 46.* Atque ex tota salutis peccatoris œconomia hoc evidens est. *Rupto enim*, quod inter Deum Creatorem & hominem integrum valebat, *foedere operum*, neque legi *damnanti*, neque conditionem vitæ æternæ ab homine præstandam *postulanti*, a peccatore satisfieri poterat, nec
alia

alia ratio consequendi salutem supererat, præter solam Dei gratiam & misericordiam: Huic convenienter justitia circa peccatorem cum effectu exercendæ, obstat legis debitum & peccati reatus, quo expiato, utique Deus hominem pro summa sua bonitate perficere æquæ poterat, ac liberum ei fuisset, ab initio omni perfectione & beatitudine consummatum, creare. Quare, quum Filius Dei hunc reatum solvit, atque legi satisfaciendo justitiam impetravit, ipse etiam ex pacto cum Patre, sibi hanc potestatem absolutam salvandi suos, isto pretio acquisivit: Hinc tanquam Salvator, qui unica & perfectissima salutis, ut impetrandæ, sic & applicandæ causa, factus suis omnia, *sapientia, justitia, sanctificatio & redemptio* 1. Cor. I, 30. cujus *divina virtus omnia nobis* largitur, quæ ad vitam & pietatem necessaria, 2. Pet. I, 3. qui *dona accepit in hominibus* Pl. LXVIII, 19. *hominibus danda* Eph. IV, 10. ut Ecclesia sit *πληρωμα τῶν πάντων ἐν πασὶ πληρωμῶν* Eph. I, 23. quam *sanctificat* Eph. V, 25. & *sibi populum purificat* Tit. II, 14. *Vivit enim in suis* Gal. II, 20. & *per fidem habitat in cordibus eorum* Eph. III, 17. Denique omnia *gratiæ dona*, quorum *efficacia* ad salutem perducimur, *regeneratio, fidei donatio, sanctificatio, conservatio*, uti Spiritus S. potentissimæ operationi tribuuntur, ita ex illa *potestate* Christi derivanda sunt. Nam ipse hic Spiritus est *Filii*, Gal. IV, 6. *quem promissum adeptus est a Patre* Act. II, 33. ut hinc, *quam certum est*, hominem peccatorem ex se nil posse conferre ad salutem suam, nec se ab aliis discernere, sed ipsam conversionem & fidem esse Dei beneficium, ipsosque fideles ejus *ποίημα* Eph. II, *tam certum* sit, hæc omnia ex merito

rito Christi dependere, atque illa comprehendere *εξουσία*, quam accepit, ut *his, quos Pater ipsi dedit, dei vitam aeternam*, quae adeo tanta est, & tam efficax, ut ea frustra uti nequeat, & quia ea nunquam non vult uti Joh. X, 16. sequitur illos omnes & solos, quos Pater ei dedit, ut ipsis det vitam aeternam, hanc etiam certissime consequi.

§. XIX.

*Postulandi
fides.*

Quoniam vero homo ex naturali etiam ad Deum relatione obstrictus est, ut respiciat & vivat, atque *λογος* iste, quod Christus venerit in mundum, ut peccatores servaret, *πιστος* est *και πιστης αποδοξης αξιος* 1. Tim. I, 15. adeoque nemo sine crimine tantam salutem negligere potest: Ipsa vero *Fides*, per quam solam Christi & beneficiorum ipsius participes fieri possumus, quamquam sit ex Testamento Dei *donum*, est tamen & manet hominis *officium*, quin & Spiritus Sanctus eam in nobis operatur tanquam *officium nostrum*, & F. G. conditionem a parte nostra requisitam, eamque ob causam haeredes salutis per verbum & *vocationem externam* adducendi sunt; Utique cum illa potestate salvandi, connexa est potestas legem fidei promulgandi, ejusque obedientiam *postulandi*, & secundum eam *judicandi*, quae Christo, tum ut Profeta & Apostolo confessionis nostrae, tum ut Regi competit. Usus jam ea est a principio Es. XLVIII, 16. 1. Pet. III, 18, 19. & populo suo legem dedit in monte Sinai Act. VII, 38. in carne autem exhibitus, Evangelium Regni praedicavit, dicens: *Respicite & credite Evangelio* Marc. I, 14, 15. & consummatus, pariete intergerino sublato, *Testis, Princeps, & Praeceptor nationum* constitutus

tutus Ef. LV, 4. Apostolos suos iussit prædicare Evangelium omni creaturæ Marc. XVI, 15, 16. & annunciare *ανθρωποις πασι πανταχθς μελανειν* Act. XVII, 30. & quidem *promiscue* omnibus, etiam non electis Matth. XX, 16. & XXII, 14, tum quia occasione Electorum inter eos versantium vocantur, tum quia satisfactio per ipsum præstita omnibus sufficit, qui eam fide recipiunt, atque hoc ipsum commune est omnium officium, quare etiam Christus ut *Legislator* Jes. XXXIII, 22. sic Judex est omnium, Joh. V, 22. Act. XVII, 31. Matth. XXV.

S. XX.

Et quia omnia, quæ propter hominem ad gloriam Dei condita, uti per peccatum maledictioni subiecta, ita per Christi meritum isti usui restituta, ut Electis *simul ad salutem conferre debeant.* Rom. VIII, 23. Ideo & Christus Redemptor *potestatem* accepit in omnia, *πασαν εξουσιαν in caelis & terra* Matth. XXVIII. ut *omnia ipsi subiecta* Psalm. VIII, quibus ad gloriam suam, suorumque salutem, *utendi potestatem* habet. Hinc & *cælum* ipse occupavit, ubi gloriam suam pandat, *suisque locum parat.* Joh. XIV, 2. 3. Et *Angeli* Dei eum *adorant* Hebr. I. 6. qui *ministratorii Spiritus* sunt, *ministerii* causa missi propter eos, qui hæredes erunt salutis, *ψ. 14.* Et *Terra* ejus est, & quicquid implet eam, Psalm. XXIV, 5. in qua Regnum erigit & moderatur, cujus etiam proventus ipsius merito *sanctificatur*, ut cum *gratiarum actione* iis fruantur fideles 1. Tim. IV, 5. 6. quorum sunt *omnia*, quia ipsi Christi sunt 2. Cor. III, 22, 23. Et omnes homines ipsius potestati sunt obnoxii sive *cives*, seu *servi* seu *hostes*: Omnesque *aliquæ creaturæ* Psalm. VIII, 7. 8. 9. quibus in regimine

D 3

Mundi

Mundi & Ecclesiae ad asserendam suam gloriam, promovendamque suorum salutem *utilitur*, per hoc enim, quod Pater ei *subjecit omnia, nihil omisit, quod non sit ei subiectum* Hebr. II, 8.

§. XXI.

*Coercendi
hostes.*

Denique ex eodem etiam jure fluit *potestas* vincendi & defendendi suos, *coercendi* autem, atque vincendi & perdendi hostes. Quum enim Satanæ eos, quos seducendo sibi subjecit, non tantum ex justa Dei sententia, tanquam Executor judiciorum divinatorum, sed & ex propria *malitia* captivos teneat, omnemque vim & potentiam ad eos retinendos & perdendos impendat, ut majori demum potentia a *fortiori fortis* ille vincendus sit Matth. XII, 29. Insuper vero ille *Vindex* sui Psalm. VIII, 3. sibi ereptos persequatur, & deglutire gestiat 1. Pet. V, 8. atque ceu immundi hujus mundi Deus, Regno suum Regno Christi opponat, eique, scepro impiorum, perpetuo nocere studeat; Ideo Christus Rex virtute ejusdem, quo justitiæ divinae satisfecit, pretii *potestatem* sibi acquisivit, tum in Satanam, cujus & *caput contrivit*, Gen. III, 15. & opera destruxit 1. Joh. III, 8. & prædam eripuit Matth. XII, quemque cum Angelis suis sibi subjecit Luc. IX, 1. & X, 19. tum in totum Satanæ Regnum, omnesque suos suorumque hostes, quos sua potentia coërceat, vincat, & destruat. Conf. inter alia plurima, Deut. XXXII, 43. Psalm. II, 9. & XLV, 6. & LXVIII, 22. & CX, 1, 6. Es. XLIX, 25, 26. 1. Cor. XV, 25. Apoc. VI, 10. &c.

§. XXII.

*Ex pretii di-
ginitate.*

Hanc porro *potestatem* jure *emtionis* sibi acquisivit, quæ Redemptori debebatur *ex pacto & condigno*.
Chri-

meriti ex condigno: Christus tamen *postulato* legis satisfaciendo, hanc sibi salvandi suos potestatem *ex condigno* meruit. Quia enim F. O. rupto, homo non poterat salutem ex merito suo consequi, *debitum* autem legis obstabat, quo minus in salvando homine suam Bonitatem Deus exercere posset; justum utique erat, ut καὶ οἰκονομῶν eam exerendi potestatem haberet Filius, qui debito illi satisfecerat. Et quoniam maxima hæc est Dei gloria, quod sit S. B. hominis, & *vita æterna* 1. Joh. V, 20. Psalm. XXXVI, 19. Filius autem hanc Patri asseruerat Pf. XVI, 2. eandem etiam *jure postulabat* Joh. XVII, 3, 4. quam ipsi Pater tribuit, quando ἐξ ἑσθίας vitam æternam dandi ei contulit, ψ. 2. ut in *his*, quorum causa se *exinanivit*, gloriosus appareret 2. Thef. I, 19. Et quia (2) *debitum*, quo peccator *Legi* obstrictus, solvit, atque *gloriam Legislatori* summo, sua obedientia reddidit; non modo ab illo peculiari *legis jure* nos liberavit, & ipse *unica salutis causa* factus, sed & sibi jus *legem fidei* ferendi, & ejus obedientiam *postulandi* consecutus est. Ejusdem (3) *pretii* valore, cujus merito Mundus conservatus, & quæ propter hominem condita, usibus suis restituta, *omnibus utendi* jus sibi acquisivit. Et qui (4) *vindicandæ* gloriæ divinæ causa, ut imperium Satanae aboleret, & salutis causa fieret, *contritus*, eo ipso, tum ad suos defendendos, tum ad gloriam suam vindicandam, hostes & immorigeros *perdendi* potestatem meruit Pf. II 8 9. 2. Thef. I, 8. Uti E. hinc *veram* ex dignitate pretii, *mentionem* agnoscimus; sic simul, quo quosque *jure* Christus *emerit*, eorumque *Dominus* sit, denique qua injuria hunc ἀγοραστῶν negent ψευδοδιδακταί, intelligemus.

§. XXIII.

§. XXIII.

Negotium, quod Filius Dei in salutis œconomia ^{Quo jure} suscepit, ideo, quod ex pacto cum Patre, ^{quosque emit.} *λυτρω* exhibito, peculiare *JUS & potestatem* sibi acquisiverit, *Emissionem* vocari vidimus. Omnes *E.* emisse dici potest, in quos quaecunque *jus* consecutus est. Verum quum istius *juris* diversa sit ratio, & *potestatem* conferat *quosdam* quidem *salvandi*, *aliis* autem utendi, denique *coercendi & perdendi* alios, evidens est, non omnes ipsum *codem jure* emisse, qui in alios tq. *Cives* suos, in alios ut *servos*, in alios vero ceu *hostes* potestatem impetravit. Itaque (N) ceu Sponsor & Salvator sensu propriissimo & plenissimo *cos solos* redimendo *emit*, quos *eo jure* sibi acquisivit, ut *det ipsis vitam æternam* Joh XVII. 3. & quidem ex ista plenitudine potestatis, qua eisdem efficaci sua gratia ex Regno tenebrarum ad Regnum lucis transfert, sibi que per donum fidei subjicit, & *εν δυναμει* ad salutem custodit 1. Pet. I. 5. adeoque in quibus ipse per Spiritum vitæ novæ initium, progressum & consummationem ita operatur, ut perire nequeant, sed certo salventur, conf. §. XVIII. Hos enim (a) *solos* de Mundo, Pater Filio redimendos *DEDIT*, quibus dandi vitam æternam *ἐξουσιαν* eidem contulit Joh. XVII. 3. & quibus ipse nomen Dei manifestavit *ψλ. 6.* qui crediderunt *ψλ. 8.* pro quibus solis rogat *ψλ. 9.* quosque vult ibi esse, ubi ipse est, ut videant gloriam suam *ψλ. 24.* Neque alios *edit*, nisi qui salvantur, quia *quoscunque* dedit, certo salvantur; sic ipse Christus testatur, *quicquid DAT* mihi Pater, ad me veniet, & cum qui venit ad me, non ejiciam foras Joh. VI. 37. est siquidem voluntas hæc Patris, ut

E

quic-

quicquid mihi *DEDERIT*, non verdam ex eo, sed *scitem* illud in ultimo illo die *ψλ. 40.* Hi sunt, quos Pater elegit in ipso, ut essent *sancti & irreprehensibiles Eph. I. 4.* quosque *prædestinavit ut conformes fiant imagini ejus Rom. VIII, 29,* atque illius, qui inter fratres primogenitus, *coheredes* constituit, dum ei *hereditatem Ps. II. & Regnum* testamento legavit *Luc. XXII.* de quibus ergo illud redemptionis pactum initum est, ut, si animam suam *☉* posuerit, *semen* videat *Éf. LIII. 10.* Atque hinc (*β*) *pretium* emtionis etiam proprie & cum effectu pro iis solis solutum est *Joh. X 14, 15. Act. XX. 28. Eph. V. 25, 26. Tit. II. 14.* quorum vice & loco *λυτρον ἀντι πολλων* *Matth. XX. 28.* ceu verum *ἀντιλυτρον* *1. Tim. II. 6.* Christus emtor eo valore & fructu dedit, ut eisdem, factus pro illis *maledictio*, a *maledictione* legis redimeret *Gal. III. 13.* qui habent *redemptionem* per sanguinem ejus, *remissionem peccatorum Eph. I. 7.* & sanguine ipsius *εἰς ἐνδειξιν δικαιοσύνης αὐτῶν* effuso, per hanc redemptionem *justificantur Rom. III. 24, 25.* Quin imo ut *vivant*, non sibi, sed *ei*, qui pro ipsis mortuus est, *1. Cor. V. 15.* siquidem in illis, pro quibus se tradidit, ipse etiam vivit *Gal. II. 20.* Denique ut nemo eos condemnare, aut a dilectione Christi *separare* queat *Rom. VIII. 35.* Quare etiam (*γ*) hi soli ea emphasi *sunt ipsius* *1. Cor. III. 23,* qui Regni ipsius *Cives*, ejus *Filii, semen, fratres, membra*, in quibus per *fidem* habitat *Eph. III. & vivit Gal. II. qui Spiritum ipsius* habent *Rom. VIII 9. & in ipso* inveniuntur *Phil. II. quibus factus est sapientia, justitia, sanctificatio, & redemptio* *1. Cor. I. 30.* qui ipsum *agnoscunt, & vocem* ejus

ejus audiunt Joh. X. 14, 16. qui corpore & Spiritu ipsum glorificant 1. Cor. VI. quibus ipse est vita æterna Joh. XVII. 3. Mat. XXV. 33, 34. adeoque, qui in ipsum credunt, vel credituri sunt Joh. XVII. 20. ibique futuri, ubi ipse *ψλ.* 24. & in quibus, quum venerit, glorificabitur 2. Thes. I. 10. Tales vero hoc sensu suos habet, non ex eorundem libera voluntatis naturalis deditio Joh. VI. 44. sed ex illo jure, quo eos a Patre accepit *ψλ.* 36, & potestate, quam sibi acquisivit, salvandi suos Joh. XVII. cujus virtute eosdem per Spiritum suum sibi vindicat, talesque, quales ipsius Cives & peculium esse oportet, facit, qui dedit semetipsum pro nobis, ut redimeret nos ab omni iniquitate, & purificaret sibi ipsi populum peculiarem, se & atorem bonorum operum Tit. II. 14. & seipsum tradidit pro Ecclesia, ut illam sanctificaret -- & fileret eam sibi ipsi gloriosam Eph. V. 25, 26, 27. eosque, quos ex omni populo & natione per sanguinem suum emit, Reges & Sacerdotes Deo nostro fecit Apoc. V. 9, 10. Itaque quum *Emtio* sit peculii ex pacto, dato *λυτρον*, acquisitio, utique eos proprie emisse dicendus est, quos ex pacto cum Patre redimendos accepit, pro quibus *λυτρον* exsolvit, quosque ceu peculium suum, ut in iis glorificetur, ad vitam æternam perducit. Quoniam vero (2) cum illa *ἐξουσία* vitam dandi suis, potestas ferendi *leges & utendi* omnibus conf. §. XIX. & XX. connexa est, arque illa ad eos quoque se extendit, qui non sunt scripti hæredes, quosque ideo ut suos non agnoscit Mat. VII. 23. utpote qui sub potestate peccati dominantis & legis damnantis permanentes, in plenam *Salvatoris* potestatem

statem non venire quos tamen: ut Legislator verbo Evangelii vocavit, & ita ad externam Fœderis & populi sui in hoc mundo communionem perduxit, quique in ea nomen ejus profitentur, & externis salutis mediis, juxta cum aliis beneficiis fruuntur, eos quamvis irrogeniti, ipsi mentiantur, suo tamen jure sibi obstrictos habet, atque sic eisdem sibi emisse dici potest, quibus præcipere & quorum ministerio etiam & opera uti potest, ut ita sint *in domo* ejus, quemadmodum *in magna domo non tantum sunt vasa aurea & argentea, sed etiam lignea & telacea, & alia quidem ad decus, alia vero ad dedecus* 2. Tim. II. 20. Qui vero [3] extra Regnum & domum ejus *Hostes* sese profitentur, eos quidem ut *suos* sibi emisse dici nequit; quia tamen eodem pretio, quo *ἐξουίαν* salvandi suos sibi comparavit, simul etiam ad salutem suorum, potestatem coercendi & perdendi hostes consecutus est, utique *hanc*, & cum ea ipsos hostes emisse, non tamen alio sensu, concipi potest, quam quo Deus puniendos *vendidisse* dicitur.

eodem Domini
est,

§. XXIV. Quemadmodum vero emtionem hanc nemo præstare poterat, nisi Dominus gloriæ, sic ex ea, vigore potestatis acquisita *Dominus* factus est, ut *Dominus qui emit*, ideo & Dominus sit, *quia emit*, ex *ἁγρω* enim per mortem expiatoriam dato, dominium consecutus est Rom. XIV. 9. Act. II. 36. Phil. II. 9, 10, 11. Et quidem, uti creationis, sic & emtionis jure *omnium* Dominus est, diversa tamen ratione, pro vario potestatis istius ex pacto ei collata usu & fine. quæ Salvator, Legislator & Judex, adeoque qui *potest servare & perdere* Jac. IV. 12. Itaque *eorum*, quos

quos cum potestate salvandi, suo sibi sanguine acqui-
 fivit, singulari & plenissimo titulo Dominus est; *hos*
 enim *pretio* emit ut *suos* 1. Cor. VI. 19, 20. & VII. 23.
 & ab omni potestate aliena atque servitute liberatos
 Hebr. II. 14, 15. sibi tanq. *peculium* vindicat, quod
 per Spiritum occupat, possidet, ornat, tuetur, & ad
 salutem æternam perducit; quos hæredes & gloriæ
 suæ consortes facit, in quibus vivit & se glorificat,
 quibus, ut vis nominis *יהוה* & *Κυριος* exprimit, *omnia*
 est: *Quique* vicissim ipsum *Dominum* acceperunt, cui
 se totos tradiderunt, & in quo incedunt Col. II. 6.
 qui per Spiritum S. eum *vocant Dominum* 1. Cor. XII.
 3. & corpore atque Spiritu, *quæ Dei sunt, ipsum glori-*
fiscant 1. Cor. VI. 20. Sunt tamen & alii, qui volun-
 tatem Patris ejus non faciunt, nec in Regnum Cælo-
 rum introeunt, ipsi tamen dicunt, *Domine, Domine,*
 Matth. VII. 21. Quamvis enim eos ceu Regni sui
 cives & hæredes non agnoscat *ψλ.* 23. eorum tamen
 vel ideo ex fœdere externo *Dominus* est, quia ipsum
 ore profitentur, & in externa communionione bonis,
 privilegiis & gratiæ mediis externis fruuntur *ψλ.* 22.
 & quibus hinc *præcipiendi & utendi*, jus peculiare ha-
 bet. Quin & omnium creaturarum *Dominus* est.
 cui omnia, quibus ad Regni sui commodum, suo-
 rumque salutem, utatur, subjecta sunt *Pl.* VIII. 7, 8, 9.
 Denique & *hostium* Dominus est, in quorum medio
 dominatur *Pl.* CX. 2. quando eos vincit vel sibi & Re-
 gno suo eos subjiciendo, vel coercendo, vel de-
 struendo, quo pertinent omnia ejus, ad ultimum &
 universale usque, judicia.

§. XXV. **DOMINUM** itaque esse Jesum quem abno-
 Chri- gant.

E 3

Christum *omnis lingua confiteri* debet Phil. II. 11. ut contra omne jus fasque agant, ipsum *αρνεμενοι*. *Abnegatio* opponitur *confessione*, ut negative, sic positive: *Confessio* autem fit vel *animo*, per solidam doctrinæ de Christo tanq. unica & perfectissima salutis causa, omniumque hujus veritatis fundamentalium *articulorum* agnitionem, cum sincero assensu & congruo affectu conjunctam; vel *ore* fit Rom. X. 9. per fidei coram hominibus professionem Matth. X. 32. & *απολογισιν* omni petenti reddendam. 1. Pet. III. 15. Denique vel *opere*, quando *virtutes* Dei per conforme studium nostrum *annuntiamus* 1. Pet. II. 9. *ambulant* tanq. *filiis lucis* Eph. V. Matth. V. 16. atque sic ipso opere exprimentes *veritatem*, quæ in Christo est, *deponendo veterem*, & *induendo novum hominem* Eph. IV. 22, 24, re ipsa testamur, quam vere ipse sit Salvator, & quam sincere agnoscamus ipsum Dominum, cum omni reverentia, fiducia & obsequio. Quoniam vero ille *Αποστολος της ομολογιας* hac confessione dignissimus est, utique eum talem *non confiteri*, est eum abnegare, quo sensu saltem *negative* ipsum abnegant, qui eum non cognoscunt, vel non curant habere in notitia. Gravius tamen crimen est, *positive* eum abnegare, quod iterum fit, vel *animo*, hoc est sensu, vel etiam affectu, quando quis erroneas & salutis fundamentum destruentes opiniones fovet, vel veritati cognitæ resistit, sive ei non assentiendo, sive contradicendo, idque vel ex simplici errore, vel ex veritatis odio. *Ore* abnegant, sive qui erroneam doctrinam profitentur, sive veram negant, idque vel ex metu eam dissimulando, vel ex præcipitantia & per-

turba-

turbatione *abnegationis* vocem emittendo, velex malitia errores gravissimos propagando, aut ad hæreses deficiendo: *Opere* autem abnegant, qui *Deum*, & sic Christum Dominum, *profitentur se scire*, cæterum *factis negant*, quum sint abominabiles, ἀπίστοι, λόγο non obedientes & rebelles, & ad omne bonum opus *reprobi* Tit. I. 16. Fieri equidem potest, ut recte de Christo Domino sentientes, eique animo adherentes, ex metu, aut aliunde turbato affectu *ore* negent, quod *corde* credunt, quæ magna fidei infirmitas est. Qui vero *animo* & *opere* negant, quod *ore* profitentur, insignes hypocritæ sunt. Denique qui animo, ore & opere malitiose & obstinate Christum, ejusque doctrinam abnegant, ἀπίστοι & impii sunt, atque si fidem antea professi, hæresicos & apostasiam crimen incurrunt.

§. XXVI. Atque in hoc plenissimo significatione dicuntur illi ψευδοδιδασκαλοι *Dominium* δεσποτην αγορασαντα αυτες αρνημενοι. Non enim qualemcunque simplicem negationem indicare Apostolum, ex ista appositione αγορασαντα αυτες, qua ut *domini*. sic & *criminis*, eum abnegantium peculiaris qualitas indicari videtur. Plerumque hæc ita redduntur: *dominium*, qui illos emit, quasi *Apost.* in eo impietatis atrocitatem collocet, quod *illum* dominum, qui eos emit, adeoque, cui tanti beneficii intuitu debeant esse obstrictissimi, tantum bonum negligentes & contemnentes, abnegent. Quia vero hinc sequitur homines impios & exitio devotos a *Christo* etiam *emitos* esse, adeoque ab ipso *emitos deficere* & *perire posse*, inde est, quod Interpretes pro diversis hypothefibus de hac emitione
non

dominum qui
eos emit.

non idem sentiant: *Qui* enim vel ita fructum mortis & meriti Christi imminuunt, ut eum ad omnes & singulos homines, perituros æque ac salvandos, pari jure extendere possint, adeoque vel omnem veri nominis satisfactionem, & quæ per eam facta sit, redemptionem inficiantur, vel talem concipiunt, quæ omnibus hominibus communis, nec alium fere effectum habeat, quam ut Deus testetur universalem suam misericordiam, & novum Fœdus proponere & offerre queat; vel salutarem omnem effectum ab hominis arbitrio suspendunt; vel, *qui* licet a gratia quadam speciali, & non a viribus hominis efficaciam derivent, ita tamen Christum ex intentione se pro omnibus tradidisse putant, ut justitia divinæ pro omnibus satisfecerit, salutemque meruerit sub conditione, si respiciant & credant; Illi omnes hoc abutuntur loco, quasi ex eo constet. gratiam Dei adeo universalem esse, ut pro omnibus Filium impenderit, & Filii merito omnes omnino homines emtos esse & redemptos, siquidem & illos ab ipso emtos esse Petrus doceat, qui tamen eum abnegant, per proprium exitium, mercedem injustitia reportaturi *ψl.* 3 - 13. & quibus caligo tenebrarum in æternum servata *ψl.* 17. Ex altera parte, qui Redemptionem ex consilio & pacto Dei non ultra Electos & salvandos extendunt, & adeo *efficacem*, ut omnes sic emti certo salventur, atque hinc ex eventu, *particularem* statuunt; hanc a Petro, ut supponitur, assertam reproborum *emtionem*, de *Redemptione* ex testamento æterno per Christum Salvatorem facta, intelligi nolunt, sed de alia quacunque *emtionem*, a redemptione ad salutem diversa, accipiunt, cujus

jus ab ista discrimen vel in termino δεσποτης vel αγο-
 ραζειν quærunt: Sunt enim qui per δεσποτην Deum
 Patrem indicari contendunt, quem passim, & qui-
 dem uti illi volunt, ex S. S. Trinitatis personis *solum*,
 hoc axioma insigniri arbitrantur, quique hos
 apostatas, non ut Salvator ad salutem, sed acquisitione
 generalius sumta, dicatur *emisse*, quos ex mundi
 ignorantia & profana scelerum licentia ad notitiam
 Evangelii, & externam Ecclesiæ communionem voca-
 vit, sibi que servos acquisivit; quam interpretationem
 ex Deut. XXX. 6. confirmari, imo phrasin desumptam esse
 quidam putant. Quoniam vero & hac expositione *Em-
 tio* sensu diminutiori accipitur, nihil nos cogit per δε-
 σποτην Patrem intelligere, quum & Filio talis *Emtio*
 competat. Itaque alii *Filium* hos apostatas non q.
redemisse, sed tamen *emisse* volunt, quos non modo
 per verbum ad communionem Ecclesiæ externam vo-
 cavit, ut nomen ipsi per professionem dederint, sed
 & quos insuper eximiis dotibus s. animi s. corporis
 ornavit, & per eandem ad famulitium suum adscivit,
 insignem in Ecclesia externa gradum consecutos; qui-
 que hinc multis beneficiis *Ei* obstricti, dum ipsum
abnegant, αναπολογητοι sunt, & profanam impietatem,
 atque malitiam apertius produnt. Alii proprietatem
Emtionis, ut *redemptionem* includat, magis servaturi,
 arbitrantur hos falsos, & ad exitium properantes do-
 ctiores emtos a Domino, dici Petro, non q. κατ' αλη-
 θειαν, sed κατα δόξαν, quoniam tanq. Ecclesiæ externæ
 membra, & qui insignes Doctores, Christique Ministri
 haberi cupiebant, a Domino se emtos gloriabantur,
 talesve aliis videbantur. Quæ q. interpretationes eo
 tenden-

F

tenden-

tendentes, ut impii & ad exitium servati, Redemtionē Electorum, ex Testamento per sanguinem Christi ut Salvatoris facta, excludantur, analogiæ fidei consentiunt, neque a doctrina Apostoli alienæ sunt: Hic enim, quum 1. Epist. I. 18 - 23, eos, qui credunt in Deum, animasque veritati obediendo purificarunt, pretioso sanguine Christi a vana conversatione redemptos asseruerat; censeri non poterat, & illos, qui veritati non obediabant, animas vero foedissimis peccatis polluebant, & Dominum abnegabant, eadem redemtionē emtos, dicere voluisse.

petrus: emit-
se b. e. quod
emerit.

§. XXVII. Verum nec hoc in comperto est, Petrum eos emtos a Domino asserere, qui Dominum abnegant, dicit τον αγοράσαντα αυτες δεσποτην αρνημενοι, quæ phrasis non necessario ita verti debet, Dominum, qui ipso emit, quasi ad ostendendam delicti gravitatem, exprimat beneficium, quo reapse sint affecti, ut ingrati, imo rebelles censendi, qui a Christo licet redempti, ipsum tamen abnegent: Possunt enim verba αγοράσαντα αυτες, ita referri ad objectum, ut exprimat, non quid beneficii apostatæ ab eo acceperint, sed quid de eo negent, sensusque sit, eos negare Dominum, qui eos emerit, h. e. quod eos emerit, adeoque per hanc appositionem describatur objectum, ut indicetur, quid de eo in prædicato dicatur. Ita quando Hebr. III. 1. Ap. hortatur, considerate Apostolum & Pontificem professionis nostræ Jesum Christum, utique Jesum Christum describit ceu eum, qui est Apostolus & Pontifex, ut indicet, quid in eo considerare, qualemque recipere debeant; Simili ratione per αγοράσαντα αυτες P. describit δεσποτην, ut ostendat, quid

apud Græcos usurpari, si addantur *verbis videndi, audiendi, notitiæ, memoriæ, existimandi, cognoscendi, ostendendi, convincendi, perseverandi, &c.* ex Syntaxi Rhenii Reg. 171. docet. Quem usum participii loco infinitivi præter verba cognitionis, perseverandi, desistendi, ad alia quoque *animi affectionem* significantia extendit Gualper. comp Gram. l. 2. c. 6. de Synt. partic. observat. 3. ut in illo ἀνετανομαί αμαρτανων *sentio me errare, & δεῖξα προσηκώς, ostendam me fecisse.* Atque Henr. Opitius in *Græcism. append. l. sect. II. §. 35.* ad idiotissimos Græcos refert, quod loco infinitivi assument *participium*, verba *perseverandi &c. notitiæ & memoriæ, aliasque affectiones animi significantia, atque* inter multa exempla & hoc producit: φαίνεται τῷτο προσηκώς *apparet hoc fecisse.* Posselius autem in Syntaxi Græca de Partic. Reg. V. dicit: Sæpe *participia pro verbis ponuntur, & resolvi debent per QUOD,* quæ observatio cum superius prolatis convenit, siquidem & infinitivi per partic. *quod* resolvuntur: Itaque ejusmodi *participium* loco infinitivi, per *quod* resolvendum, positum non nude & in thesi describit objectum, sed indicat id, quod quis de eo sentiat. Quam quum ἀρνημένοι *animi affectionem* significet, participium ἀγορασαντα αυτης loco infinitivi, per partic. *quod* resolvendi, positum, hunc in sensum transferendum est, negantes *dominum emisse eos, h. e. quod* emerit eos: adeoque το αγορασαντα non est nuda descriptio objecti personalis, sed objectum materiale exprimit, id nempe quod illi negant, *dominum eos emisse;* Ipse etiam vocum ordo & συνταξις hunc indicare sensum videtur, quando enim ita construuntur,

τον αγορασαντα δεσποτην, utique cogitari potest, ideo præmitti αγορασαντα, quoniam hoc præcipue erat, quod illi Domino denegabant. Neque ille usus participii pro infinitivo, per *quod* resolvendo, solæcisimus est, sed constructio optimis apud Græcos authoribus usitatissima, quam in multis probatissimis passim observatam, V. D. inter Græca linguæ elegantias refert. Ut adeo juxta linguæ genium verba sensum, quem diximus, ferant, quem locus hic *ομοιηφες* sit exemplis, quæ ad illustrandas & confirmandas de hac syntaxi regulas proferri solent, & sub iisdem aperte comprehendatur, adeoque verti debeat, *emisse eos Dominum*, h. e. *Redemptorem eorum esse negantes.*

§. XXVIII. Hanc vero Petri mentem esse, *πραξι vitæ*, eumque dicere voluisse, quod *ψευδοδιδασκαλοι* illi negaturi *Dominum eos emisse*, h. e. *Redemptorem esse*, ex totius hujus capituli, quo plenius describuntur, contextu facile intelligimus, s. enim vitæ scelera & scditates, s. in doctrina errores spectemus, evidens est, Petrum nobis tales depingere, qui & *prædicæ & theoreticæ* Dominum *ipso emisse*, adeoque *Redemptorem esse negent*. Quod si enim *illi* Deum, quem se scire profitentur, *factis* negare dicantur, qui sunt *βδελυκτοι και απειθεis* Tit. I. 16. *Hi* sane opere ipso negant Dominum, & ab ipso se redemptos non esse ad salutem, evidenter ostendunt, qui hæreses *exitiales* introducunt *ψ. 1. carnem* sequentes, in impura cupiditate incedunt, & *dominatum* despiciunt, audaces & sibi placentes, non horrent *dignitates convitiis incessere. ψ. 10.* veluti animantia rationis expertia, pro voluptate ducunt quotidianas delicias, *labes & maculæ*

ψl. 12, 13. oculos habentes *plenos adulterii*, & a peccato cessare nesciunt, cor habentes *ad avaritiam exercitatum*, *execrandi homines* ψl. 14. quique *servi corruptionis* ψl. 19. Hæc siquidem manifesta sunt *opera carnis* Gal. V. 15-21. & peccati quam maxime dominantis indicia, adeoque qui catenis hisce caliginis vincti manent, se *pretioso sanguine Christi a vana conversatione redemptos esse* 1. Petr. I. 19. ipso facto negant; cum primis tales, qui produunt, *caliginem tenebrarum* ipsis *in æternum esse servatam* ψl. 17. quibus *damnatio jam olim non otatur*, &, *quorum exitium non dormitat* ψl. 3. quosque *Judas dicit prius jam olim descriptos ad hæc damnationem* ψl. 4. iisque *væ denuntiat* ψl. 11. & *judicium* ψl. 15.

Et doctrina
negant D. re-
demisse.

§. XXIX. Non tamen putamus P. tantum ad vitæ impuritatem & carnis opera, quibus se a Domino emtos non esse produunt, respicere, utpote quod omnibus impiis & infidelibus commune, evidens enim est hæc peculiarem characterem falsorum doctorum indicari, qui ex fructibus, non modo *vite* flagitiosæ, sed & *doctrinæ* pestilentissimæ dignosci debebant Matth. VII. 16. Comparat enim hocce A. cum *ψευδοπροφηταις*, qui fuerant in populo Israel ψl. 1. qui non tam vitæ impuritate, quam *falsa doctrina* a vero Deo, ejusque cultu, & promissione Patribus facta, seducere studebant. Vocat eos *ψευδοδιδασκαλῶς*, adeoque notat tales, qui doctores se professi, *falsam doctrinam* spargendo peccant. Dicit eos subintroducere *hæreses* exitiales: Quamvis vero *αιρησις* a separatione dicta, quamlibet sectam Act. XXVI. 5. denotet, ut & ipsa Ecclesia a dissentientibus talis ha-
beri

beri queat Act. XXIV. 5, 14. quoties tamen a veritatis doctoribus alii *hereseos* accusantur, non potest non deteriori sensu accipi 1 Cor. XI. 19. Gal. V. 20. Tit. III. 10. ut intelligantur errores in doctrina exitiales, qui a communione Christi & Ecclesiæ separant: itaque quando Petrus loquitur de iis, qui exitiales hæreses introducunt, *doctrinam* potissimum *falsorum doctorum* respicit, ideo, quia fundamentum salutis destruit, exitialem. Neque hæresin aliter *subintroduci*, potest intelligi, quam per *doctrinam* falsam: Quod vero Petr. in hoc vaticinio *dogmata* pernicioſa notare etiam voluerit, satis ostendit, quando dicit, viam *veritatis* per eos blasphemari *ψλ. 2.* eosque *fidelis sermonibus* alios negotiari *ψλ. 3.* & quæ *ignorant* vituperare *ψλ. 12.* & *relictâ via rectâ aberrare* *ψλ. 15.* atque prætumidam vanitatem loquendo inescare *ψλ. 14. 15.* Itaque quando Petr. falsos doctores, hæreses exitiales subintroducentes hoc caractere insignit, και τον αγορασαντα αυτης δεσποτην αγορευμενοι, nihil proclivius est, quam intelligere, Apostolum hanc summam, & caput hæreticorum dogmatum indicare voluisse. quod maximum *Redemptionis* a Domino factæ beneficium *negare* audeant; Evidens hoc nobis videtur ex ipsa verborum syntaxi, quando enim dicit Apostolus, hæreses exitiales introducunt *αγορευμενοι*, hoc participio modum & rationem, quin & principale dogma introducendæ hæreseos describere voluit, eos scil. hæresin introducere *negantes*, hoc est, dum negant *Redemptorem* dominum. Atque hoc ipsum, hæresin illam consistere potissimum in abnegatione *Redemptionis*, vel eousque procedere, ut *Redemptio*
quis

onis beneficium etiam abnegetur, ex *ψ*. 18, 20, 21. colligere licet; quos enim dixerat *effugisse eos*, qui *in errore versantur*, hoc est, illos falsos doctores, eorumque hæreses, eosdem *ψ*. 20. dicit *inquinamenta mundi effugisse*, per *agnitionem domini & Servatoris* Jelu Christi, & *cognovisse viam justitiæ*, qua scilicet coram Deo justificamur, *sanctam* videlicet hanc *doctrinam* ipsis *traditam*. Itaque agnitio *Domini & Servatoris J. C.* est professio doctrinæ de Redemptione per Christum facta, tanquam causa justitiæ nostræ & salutis. Hanc opponit Petr. *iis*, qui in errore versantur, adeoque eorum *erroribus*, utpote *per quam* alii se separando eosdem effugerint, & *a qua* per falsos istos doctores inescati, & inquinamenti rursus implicati, t. q. *a doctrina tradita regrediantur*; adeoque sic ostendit, capitales errores hujus hæreseos eo tendere, ut *Redemptio* per Christum facta *abnegetur*, quod verbis istis *τον αγορασαντα δεσποτην αρνημενοι*, dixerat.

etiam ipsos. §. XXX. Neque obstat, quo minus de *doctrina* veritati Redemptionis opposita, intelligi verba illa possint, quia dicitur eos abnegare *τον αγορασαντα ΑΤΤΟΥΣ*, quasi vel ideo assertive accipienda, *quæ eos emit*, vel saltem de abnegatione tantum practica, qua produnt *se non esse redemptos*. Quamvis enim doctrina non cum speciali applicatione tali, sed in thesi proponi soleat, hoc tamen in loco sensus eodem redit, siquid. qui *redemptionis* doctrinam negant, *se ipsos* redemptos esse simul negant; quin imo, ideo negant Dominum esse *Redemptorem* hominum, quia *se ipsos* redemptos inficiantur. Uti enim nemo, qui *se redemptum* sentit, *Redemptorem* negare poterit, ita vicissim

vicissim, qui se redemptum esse non credit, vel redemptionem se indigere non arbitratur, is redemptionem per Christum factam abnegat. Quod autem Petrus capitalem hunc errorem, quo *Redemptio* in thesi negatur, ita relative exprimat, eos *se emtos* esse negare, majorem emphasin habere videtur, tum ut erroris perniciosissimi origo detegatur, quod scil. per pravam philautiam ex miseræ suæ dissimulatione, perverfo de justitia Dei conceptu. & de viribus propriis præfumptione, *nulla sibi tali Redemptione* opus esse arbitrentur; tum vero, ut erroris istius atrocitas agnoscat, siquidem Redemptionem in thesi negantes, eo ipso *se ipsos emtos* esse abnegant; quod, licet emtio ex Testamento divino ad salutem, vere sit particularis, tamen grande nefas est; quum enim decretum Dei non sit actionum nostrarum regula, nec Deus nobis Testamentum suum ita pandat, ut nomina, quæ in cœlis scripta ostendat, neque a priori sciamus, quinam hæredes sint scripti, contra vero Deus per Evangelium nobis Redemptorem & Redemptionis beneficium generalius annuntiet, fidemque omnibus id audientibus præcipiat; vehementer sane peccant, qui ex opinione, quasi ipsi redemptione tali opus non habeant, *redemptionis beneficium* abnegant, tantamque salutem negligunt.

§. XXXI. Accedit, quod non simpliciter dicantur negare *αγορασαντα*, sed *τον αγορασαντα ΔΕΣΠΟΤΗΝ*: *Dominium* negant, dum scil. *Dominium* ejus non agnoscunt, sed impugnant. Quum enim *Dominii* hujus causa *Emtio* sit, utique qui hoc beneficium negat, vel de eo non recte sentit, *Dominium* etiam

Et virtute
redemptionis
Dominium.

G

ejus

ejus impetere certum est; quemadmodum vicissim qui *Dominium* illud vel inficiatur, vel male concipit, se de *redemptione* non recte sentire prodit; Itaque qui *alium* præter Christum in salutis causa *Domnum* agnoscunt, vel qui ipsi fidei *dominari* volunt, & ita reapse J. C. *μονον δεσποτην* Jud. *ϕλ.* 4. negant, de ejus redemptione & satisfactione recte sentire non possunt; ut errores hi copulati sint, licet principale dogma in formali differre queat, ut alii primario *Redemptionem*, alii *Dominium* impugnent. Utrique sunt *αγορασματα αυτης δεσποτην αρνημενοι*, videri tamen posset A. illos notare potissimum, qui *Dominium*, quod J. C. ex redemptione *soli* competit, evertunt, quod non una ratione fieri posse intelligimus.

quibus modis
negent.

§. XXXII. Abnegant enim Christum *Domnum* & *Redemptorem*, non modo, qui disertis verbis nullam vel a Deo ad peccatoris salutem requiri, vel a Filio Dei præstitam esse, *redemptionem* docent, sed & qui *talem* concipiunt, quæ nullum certum effectum habeat, vel saltem absque fructu salutari esse queat; imo qui talia de hominis statu misero, de Salvatoris naturis, persona, officiis, mortis ejus fructibus & beneficiis, de consequendi salutem mediis, & modo adducendi hæredes ejus docent, quæ cum principali dogmate de J. C. unico & perfectissimo Salvatore, non cohærent, sed illud quocunque modo labefactant, dum quæcumque aliam salutis *s.* quoad impetrationem *s.* quoad applicationem, *causam* fingunt, atque vel sibi ipsis, propriisque viribus, vel aliis creaturis tribuunt. Hi omnes, quo propius vel remotius fundamentum istud salutis
velli-

vellicant, eo magis vel minus, directe vel indirecte, in totum, vel ex parte Redemptorem Dominum negant. Non tamen putamus, adeo generaliter verba A. accipienda, quasi nullam certam sectam indicare voluerit, ita enim in seqq. eos describit, ut pateat, certam falsorum doctorum familiam notari, & quidem eorum, qui ex ambitione, avaritia & voluptate Christum *solum* Dominum Jud. *ψ*. 4. & Redemptorem ideo negant, quia κατακυριευσις των κληρων 1. Pet. V. 3. Ecclesiam in Regnum mundanum converten-tes, *suprematum* & *dominatum* cum Magistratus civilis contemptu, sibi tribuunt; Tales enim sunt κυρια-τητ^ς καταφρονεσις, πολμηται, αυταδεις, δοξας & τρεματι βλασφημιες, *ψ*. 10. qui viam Balaam *ου* *υ*β, se-
cuti *ψ*. 15. quorum Νικολαιτων, *dominatum* in popu-
lum quærentium, opera odio habet Dominus Apoc. II. 6. cosque, qui *doctrinam Balaam* tenent, graviter ob-
jurgat *ψ*. 14: Eisdem & Judas hoc præcipue caractere depingit, quod *dominatum* rejiciant, & dignitates convitiis incessant *ψ*. 8. & quod viam Cain ingressi, & deceptione mercedis, qua deceptus fuit *Balaam*, effusi sint, & contradictione *Core* perierint *ψ*. 11. θαυμαζοντες προσωπα, ωφελειας χαριν *ψ*. 16. unde aperte constat, quinam sint τον αγορασαντα αυτες δεσποτην αρνεμενοι, scil. qui *Dominatum* in Ecclesia quærentes, *doctrinam* de Redemtionem. & hinc acqui-
sito J. C. dominio, sædissime corrumpunt.

§. XXXIII. Hæresin itaque dicit A. imo αιρε- que αιρεσεις
σεις απωλειας, quas subintroducunt ψευδοδιδασκαλοι τον απωλειας.
αγορασαντα αυτες δεσποτην abnegando. Est equidem
omnis hæresis, tanq. error pertinax fundamentum
salu-

salutis labefactans aut evertens, pernicioſa minimum illis, qui eam cum veritatis abnegatione ſectantur. Quo tamen quæque propius fundamentum ſalutis tangit, quo magis directe, quo plures articulos capitales deſtruit, quo latius ſe diffundit, quo plures corrumpit, quo facilius ſe inſinuat, aut majori vel aſtutia, vel vi propagatur, eo pernicioſior eſt. Eſt itaque *Dominum Redemptorem abnegantium* maxime pernicioſa, ſ. ipſum ſpectemus errorem, ſ. propagandi modum, & perniciem Eccleſiæ inferendam: Quia enim illa per ſanguinem Chriſti facta *redemptio* unica ſalutis peccatoris cauſa eſt 1. Joh. I. 7. 1. Tim. I. 15. Col. I. 14. ſeqq. Rom. III. 25. Gal. III. 13. & IV. 5. & totius Evangelii Summa 2. Cor. V. 15. 21. Rom. I. 16. 17. ut *emti* agnum ſequantur Apoc. XIV, 3, 4. & ſe redemptos conſiteantur Apoc. V. 9. atque J. C. *eum*, cui *εξουσια* ſalvandi ſuos a Patre data, *agnoscere*, eſt vita æterna Joh. XVII. 2, 3. Utiſque qui Redemptorem negant, ſub ira Dei, & peccati reatu manent, conf. Joh. III. 16, 17, 18. Et quoniam per Redemptionem *Dominus* Rom. XIV. Act. II. & *Caput* corporis ſui, Eccleſiæ factus eſt Col. I. 18. quæ complementum ejus, qui omnia in omnibus implet Eph. I. 20-23. adeoque ex quo totum corpus congruenter coagmentatum Eph. IV. 16. ut ſingula membra ab ipſo nutriantur & regantur, quique tanquam Apoſtolus noſtræ conſeſſionis, & Pontifex, unice nobis conſiderandus Hebr. IV. 1. quoniam ad dextram throni Majeſtatis collocatus, ipſe *των αγιων λειτουργος* eſt. Hebr. VIII. 2. & hinc unicus dominus 1 Cor. VIII. Utiſque hoc ipſi Redemptori denegare *dominium*, pernicioſo-

niciofissima hæresis est; quemadmodum enim nefandam committit *idololatriam*, qui alii hunc honorem tribuit, seque pretio emptum negat, dum servus vult esse hominum 1 Cor. VII. 23. ita horrendi *sacrilegii* reus fit, qui talem dominatum affectat; quare quum dominus vindex sit gloriæ suæ, certe *multiplicabuntur dolores eorum*, qui alium dotarunt Pl. XVI. 4. nam sibi Regnoque ejus adversantes potestates, ut *vas figulinum dissipabit*, qualia judicia etiam Petrus hoc loco iis denunciât. Verum etiam ideo *exitiales* sunt, quia multi sequuntur eorum exitia *ps.* 2. quos per avaritiam fictis sermonibus negotiantur *ps.* 3. & prætumidam vanitatem loquendo, per carnis cupiditates lascivas inescant *ps.* 13-14. alios vero tyrannide opprimunt, viam *Caini ingressi* Jud. *ps.* 11. utrumque non modo certissimo suo exitio, sed & Ecclesiæ damno: de *hæresibus* autem tanq. pluribus loquitur P. quas introducant *τον αγορασαντα δεσποτην αγνυμενος*, tum quia *πρωτον* illud *ψευδος* sæcunda gravissimorum errorum mater est, qui circa fidem, cultum, ipsumque Ecclesiæ naturam & regimen, tanquam principali illi hypothefi inservientes, finguntur; tum quia diversæ & in multis articulis dissonæ sententiæ in externa communione sociantur, vel tolerantur, modo ad istam communem hypothefin & scopum conspirant, ut ita magnum illud falsorum doctorum corpus ex variis hæresibus confarcinatum sit. Porro *introducere* eas dicuntur, s. quas ut novas fingunt, s. olim excitatas, & diu serpentes, tanquam scopo primario inservientes adoptant, atque ex iis ingens quoddam chaos conflant. Denique *subintroducere* intelliguntur,

tur, qui, quasi aliud agentes subdole (parfos, sen-
simque crescentes errores ad *ακμην* perducunt, ut zi-
zania, hominibus dormientibus, inter triticum semi-
nata, germinante demum herba, & fructum faciente,
non sine piorum admiratione, appareant. Matth.
XIII. 25, 26.

INTEP 603

§. XXXIV. Tales enim notat Petrus falsos
doctores, qui in externa communione Ecclesie sunt
& manent, d. d. *εὐ οὐμν*. Satanas Regnum Veritatis
& pietatis, quod Christi est, quocumque modo op-
pugnat, eique nocere studet. Excitat enim *alios*,
qui aperto Marte illud aggrediuntur, hostesque pa-
lam se profitentur, quales Judæi & Gentes, & quot-
quot nomen Christi vel execrantur vel ignorat.
Alios, qui nomen Christo dederant, ab eo seduce-
re studet, & apostatas factos, tanquam transfugas,
suo iterum adscribit exercitui; *Alios* vicissim per strata-
gemata, de sua militia hostes personatos & explora-
tores mittit, qui Christum mentientes, in Ecclesie ex-
ternæ communione Regnum adversarium erigunt: Uti
vero *isti* nunq. in fidelium societate fuere, *Illi* autem ea
exclusi, sic de *His* solis dicere potuit Petrus *εὐ οὐμν*,
qui hæreses ita introducunt, ut in Ecclesia manent,
eamque sua hæresi inficiant & corrumpant: non
equidem, quasi ex fidelium numero & ordine sint
ejusmodi doctores falsi; sed quia in eorundem ex-
terna communione versantur, ejusque membra se
profitentur, quin & cathedras & sedes doctorum &
gubernatorum occupant, adeoque *in Templo Dei* se-
dent 2 Theff. II. Pseudopropheta, *ovium* pellibus
tecti Matth. VII. dicentes, *hic, aut ibi est Christus*
Matth.

Matth. XXIV. Hos tales innuere Apost. evidens est, d. d. εν υμιν ψευδοδιδασκαλοι, qui licet falsi, tamen διδασκαλοι, & soli quidem, vel potissimum μετα πολλης φαντασιαι, & cum autoritate haberi velint, & primas teneant in sacris cœtibus & conviviiis ψf. 13. Jud. ψf. 12. idque ideo, quia, postquam multi eorum exitia secuti, ψf. 2. & fraudibus seducti, ψf. 13. maxima Ecclesiæ externæ pars corrupta, ut cum primo Mundo, atque Sodoma comparatur ψf. 5, 6. paucis, qui rectius sentiunt, sub ista hæresium colluvie latentibus, & gementibus; Hoc modo hæresin Christum Dominum abnegantium, sibi que dominatum vindicantium, in ipsam Ecclesiam subintroduci, discimus etiam ex Apocalypsi, scilicet, ut Ecclesia, quæ primum facta Nicolaitarum oderat c. II. 6. deinde habeat, quæ doctrinam eorum teneant ψf. 15. porro mulierem Jesabel docere & seducere permittat ψf. 20. ut denique pauca tantum nomina supersint, quæ vestimenta sua non inquinaverint Apoc. III. 4.

§. XXXV. Vaticinatus autem de his P. dicit, εσουτας, adeoque loquitur de futuris, post fata ipsius, Ecclesiæ ætatibus, quas ejusmodi falsorum Doctorum feraces fore prædicit. Judas equidem ψf. 4. monet tales homines jam subrepisse, quasi quod Petrus futurum prædixerat, fieri jam inceperit: quod Judas asserere potuit, vel, quia post Petrum scripsit, quando jam fieri poterat, quod Petrus futurum nuntiaverat; vel, quod Judas de primis istarum hæresium feminibus ac rudimentis loquatur, iisque dolis, per quos via qf. parabatur: quod innuit voce παρεισεδουσων, latenter & quasi aliud agendo, furtim intrarunt.

Hos futuros
vaticinatur.

trarunt: Petrus a. de pleniori earum manifestatione, quando jam caput erigunt, & sectas præter veritatis viam introducunt & cogunt, quod ætate sequiori demum, qua apertius mysterium iniquitatis se proderet, futurum erat. Agere enim *Petrum* de falsis doctoribus & hæreticis non sui temporis, aut talibus, qui cum suis mox disparuerunt Autoribus, aut statim detecti, ab Ecclesiæ externæ communione seclusi; sed de falsorum doctorum magna quadam colluvie, tanq. ingenti quodam corpore mystico, futuro tempore aliquando Ecclesiam externam sensim occupante & opprimente, & dominatum ubique exercente, quin & eos, qui aufugerant, reducente, sibi que de novo subjiciente, adeoque de longa ejus duratione & successione, id ex contextu evidens est. Nam (1) scribit A. hac Epistola, quorum fideles mentionem facere poterant *post exitum* ipsius cap. I. 15. (2) S. Scripturam tanq. unicam & certissimam normam ideo commendat, quia futuri tales falsi doctores, quo indicat, non modo istos falsos doctores cum S. S. contemptu, humanam auctoritatem introducturos, sed & post Apostolorum fata se prodituros, (3) eos comparat cum Pseudoprophetis veteris æconomix, qui stabilita jam in Terra Canaan Judæorum politia, potissimum exorti, ad Deos alienos populum seducere contendebant. (4) neque unum vel alterum hæresiarcham, ejusve personam singularem, sed per longam successionem & extensionem, universalem quasi corruptionem indicari, & sectatorum, seductorumque multitudo, & ἀπωλειας mentio, & cum Cainitis atque Sodomæis comparatio, aperte docent.

(5) Pe-

(5) Peculiare autem eorum dogma, & omnium errorum *αἰμα*, dominii J. C. abnegatio, atque dignitatum supremarum contemptus, & dominatus summi affectatio, alia requirebant tempora, donec οὐκ ἔτι κατεχθῆναι e medio tolleretur 2. Theff. II. 7. (6) ex tota descriptione apparet, istas hæreses, earumque propagationes, & per easdem metuendas corruptiones, non esse unius, aut brevioris temporis; siq. (7) Ap. earundem durationem ad ultima tempora, de quibus cap. III. deducere videtur. Quin & Judas, quando de his Dominum abnegantibus agens, jubet nos memores esse verborum, quæ prædicta sunt ab Apostolis, tanq. de extremis temporibus, non modo hoc Petri vaticinium eo referendum, sed & cum aliis Pauli 1. Tim. IV. 1. 2. Tim. III. 1. & IV. 3. 2. Theff. II. 3. ejusdem esse argumenti docet

§. XXXVI. Quod si nunc vaticinii hujus im- Quinam vaticinium
plementum quaramus, facile erit cognoscere, quos Adventuros prædixerit. Sunt equidem Interpretes, qui arbitrantur, indefinite de omnibus omnium temporum hæreticis h. l. intelligendum esse, qui s. directe s. indirecte, Christum Redemptorem abnegant. Alii *Simonem Magum* cum discipulis, & *Cerinthum*: Alii *Gnosticos*, qui circa illa tempora exorti sunt: Alii *Carpocratem* ejusque socios, indicari putant. Alii alia huc referunt monstrosa nomina hæreticorum, qui ex Judæismi & Platonismi mixtura Evangelium fœdissime corruperunt. Nec diffitemur, multa in hæresiologiis veterum de *Simone*, communi fere hæreticorum Patriarcha, aliisque occurrere, quæ Petrinæ huic descriptioni non absimilia. Quod si enim *Simon*, qui magicis præ-

H

præ-

præstigiis adeo omnium oculos in se converterat, ut dicerent, *ἡ δύναμις θεοῦ μεγάλη* Act. VIII. 10. quique baptizatus, ad vomitum rediit, & potestatem dona Sp. S. conferendi, ne quid ad ostentationem & quæstum deesset, ambivit *ψλ. 13.* ea docuit, quæ *Iren. adv. Hæres. l. I. c. 20.* refert, facile ei, & sectatoribus applicari potest, quod *Pet.* hoc loco de sectis perniciosissis asserit, videl. quod *Dominum Redemptorem abnegent*, vitamque impuram & flagitiosam vivant. Dicitur enim docuisse, semetipsum esse, qui inter Judæos tanq. *Filius* apparuerit, in Samaria qf. *Pater*, & in reliquis gentibus tq. *Spiritus S.* descenderit: quique venerit, ut hominibus salutem præstaret per *sui agnitionem*: eos vero, qui in ipsum spem habeant, licentiam consequi, agendi quicquid libeat; homines enim per gratiam ipsius salvari, non per operas justas, quum nulla opera in se justa sint, sed tantum ex Angelorum, homines in servitatem redigentium, dispositione, a qua ipse eos liberet. conf. *Origin. l. 6. contra Cels. Euseb. H. E. l. 2. c. 13. August. de Hæres. c. 1. &c. Cerinthus* etiam s. *λογον* Deum esse negando, s. *Christum* a *Jesus* separando, de quo *Iren. l. I. c. 25.* adeo inter hos *Dominum* abnegantes censetur, ut *Johannes* Evangelium adversus eum scripsisse putetur. vid. *Iren. l. 3. c. 2. & Hieron. de Script. Eccles. c. 9.* Cui atate sequenti *Alogi, Theodot. Coriar. Theodot. Trapezita, Artemon*, alique accesserunt, Christum apertius *ψιλον ανθρωπον* calumniantes, quæ etiam *Sec. III. Pauli Samosetani & Sec. IV. Photini* hæresis fuit: Hos *abnegati Dominum* criminis reos agnovere orthodoxi, nam *Epiph. contr. Hæres. l. 2. Tom. 2. hæ. LXV.* eos tq. *secundos Judæos*,

λογον

λογον, ejusque *substantiam* tollendo, *Judaismum* detegere arbitratur, ut etiam ipsi *Dominicidæ* pronuntientur, & *abnegatores Dei, ac Domini nostri salutis*. Quod etiam *Photino* l. 3. T. 1. hæref. LXXI. exprobrat; *Unde Tibi hæc pravitas, ut in animum induxeris, blasphemam opinionem contra DOMINUM tuum*. Portenta *Manichæorum* recensere prolixum esset, audiamus tamen *Epiphanium*, qui l. 2. T. 2. hæref. LXVI. in *Catalogo dogmatum Manich* postquam ex S.S. probaverat, *sanguinis Christi pretio nos emtos esse, concludit, non es de emtorum numero o Manes, quia sanguinem negas.* & porro addit: *Sed neque quomodo emit, neque quomodo emti sumus, neque quomodo maledictio pro nobis factus est, novit ille, per omnia insanuens:* Doctrina vero etiam *Pelagianorum* *Dominum Redemptorem* abnegari, evidens est, siquidem ex iisdem principiis hodie *Sociniani* hoc *Redemptionis* beneficium plane tollunt.

§. XXXVII. Per hos itaque, aliosque per omnem *Ecclésiæ* ætatem plures, qui s. directe s. indirecte *Christum Dominum, & Redemptionis* beneficium negare, aut evertere ausi sunt, huic vaticinio sua constaret veritas, si ea amplitudine illud conciperemus, ut omnes, quocunque modo hujus crimini reos, indefinite complecteretur. Uti vero totus hujus profetice contextus satis ostendit, de certa quadam familia s. secta horum doctorum, per quos tanta strages *Ecclésiæ* inferenda, *Apostolum* loqui, ita ex *characteribus*, quibus eosdem insignivit, judicandum erit, quosnam præcipue vivis quasi coloribus depingere voluerit, ut agnosci facile possent: Ejusmodi characteres per totum

Ex characteribus judicandum.

tum hoc caput, imo per totam hanc, quam Ecclesie adversus falsos hos Doctores & Illusores pramunienda causa, A. scripsit, Epistolam, ubique sunt conspiciui, ut velex iis, quæ de loci hujus nostri sensu differimus, observari facile queant, adeoque prolixiori demonstratione haud opus sit. Repetemus tamen precipuos, & conjunctim, sed breviter, indicabimus, quo uno quod obtutu conspici possint. *Primus*, quo ab aliis hæreticis discernuntur, *character* est, quod hi falsi doctores non extrinsecus Ecclesiam impugnaturi, neque vel ex ea egressuri, vel ab ea excludendi, uti alii supra memoratis contigit; sed in Ecclesia externa nascituri, atque in communionem ejus mansuri, quin imo ejus *Doctores* futuri, qui doctrina & moribus eandem corrumpant, & quoad majorem partem hæreticam faciant: dicit enim P. εν υμιν εσονται, tanquam qui externam communionem servent; & qui non qui lateant, sed in publicis constituti functionibus, *Doctorum* cathedras occupent, εν υμιν διδασκαλοι; Atque ita hæretices non per separationem cœtuum constituent, sed *introducunt*; quique hinc cum *ψευδοπροφηταις* quales olim erant in populo, comparandi. Siquidem, qui *secundus* character notari poterit, *tales* indicantur, qui sibi tribuunt singularem, & summam in docendo auctoritatem, quasi ipsis peculiari *infallibilitatis* dono instructis, absque ullo, juxta S. S. *examine*, credendum sit: comparat enim eos P. cum *ψευδοπροφηταις*, qui a vero Deo seducunt, immediatam tamen missionem divinam, seque per Spiritum, & nomine Dei loqui, proterve mentiebantur Deut. XIII. 18. Et quoniam ideo P. cap. I. Scripturam S. commendaverat, ceu unicam

fidei

fidei, & cultus divini normam, eamque non esse *ιδίαν επιλυσι* monuerat, quia futuri erant *falsi Doctores*, fatis indicat, tales se intelligere, qui neglecta S. S. auctoritatem sibi tribuant apostolicam, & *ιδίαν S. S. επιλυσι*. Tertius character est, universalis in præcipuis *δοξίαι* Religionis Christianæ capitibus corruptio, eo tendens, ut aliud *Nomen* commendetur, & alia ad salutem via præscribatur, qua homines a Christo, ceu unica & perfectissima salutis causa abducantur: per eos enim, inquit A. *via veritatis blasphemabitur* *ψλ. 2.* qui *relieta via recta aberrarunt* *ψλ. 15.* quo facit cum *Angelis defectoribus* comparatio, s. spectemus eorundem a Deo defectionem, s. peccatum, quod in tentatione, & seductione Protoplastorum commiserunt, esum fructus vetiti, tanq. medium consequendæ salutis, iis persuadendo, atque ita a Deo ad creaturas, tanq. beatæ felicitatis, ex virtute quadam earum physica, & opere operato, causas seducendo, quæ antiquissima, a Satana commendata, est superstitio. Eadem erat pristini mundi, qui tanq. exemplum horum doctorum *ψλ. 5.* proponitur, hæresis, a *Caino*, in sua absque fide facta oblatione iustitiam quærente orta, & inter posteros servata, & ita invalescens, ut cum *hiæce* etiam multi ex *Sethitis*, eadem infecti, *Noachum* præconem iustitiæ rejecerint. Quartus character tales depingit, qui ex ambitione & avaritia Suprematum & Dominatum in Ecclesia & mundo quærun, *ψλ. 3. 10. 15.* Hoc enim est *Dominum*, qui nobis unicus est, 1. Cor. VIII. 6. Matth. XXIII. 8, 9, 10. abnegare Jud. *ψλ. 4.* quod dum P. & J. quasi *πρωτων ψευδος* falsorum Doctorum notant, tales utique describunt, quorum hic

in doctrina, in cultu, in Regimine Ecclesiae, & ubique primarius scopus est, ut sibi dominatum vindicent, aliosque in servitutem redigant, adeoque quorum hæc primaria hæresis est *abnegare Dominum*, tum quat. ipsi fidei dominantur, *ως κατακυριονοτες των κληρων* 1. Petr. V. 3. tum quat. alii peregrino & tyrannico eorundem dominatui se subjiciunt, *θανμαζοντες προσωπα ωφελειας χαριν* Jud. ψl. 16. Hinc *quintus* character est, quod *Dominum se emisse* negent, atque satisfactionis J. C. pretium vel tollant, vel minuant, quando alias satisfactiones præter illam requirunt, vel aliud præter unicum Christi sacrificium fingunt, aut justitiam ex operibus, eorumque merito constituunt. *Sextus* etiam character notabilis est, affectatum scil. in supremos Magistratus, cum summa, in Regna Mundi potestate dominium, in Potestatum secularium contentum & ignominiam, dum *κυριοτητα αβευσι, & δοξας βλασφημυσι* Jud. ψl. 8. *κυριοτητα καταφροναντες, τολμησαι, αυθαδεις, δοξας & Ιρεμυσι βλασφημυνης* 2. Petr. II. 10. *Septimus* character eos prodit, qui per *avaritiam* homines negotiantur ψl. 3. non modo ut *dominatum* latius extendant, sed & *divitias* augeant, iniquissimis modis omnibus suos emungendo, cor habentes ad *avaritiam* exercitatum ψl. 14. quare & cum *Bileamo* conferuntur, qui *mercedem* injustitiæ amavit ψl. 16. Unde, qui *οζηρις* character, sædissimus bonorum Ecclesiae ad libidinem & quamvis intemperantiam abusus, *ηδονην ηγυμενοι την εν ημερα τρυφην, σπιλοι και μομοι.* ψl. 13. & ut dicit Jud. ψl. 12. *Hi sunt macularum instar in agapis vestris, dum vobiscum convivuntur, absque ullius metu seipsos pascen-*

pascentes. Quin etiam, qui *nonus* erit character, *oculos habentes plenos adulterii, a peccando cessare nescii* 2. Petr. II. 14. *carnis cupiditatibus lascivis dediti* *ψl.* 17. *in cupiditatibus suis incedentes* Jud. *ψl.* 16. Ratione doctrinæ autem, & quoad docendi modum, hoc *decimo* caractere insigniuntur, quod sermonibus *πλασois* alios negotientur *ψl.* 3. *prætumidam vanitatem sonantes* *ψl.* 18. *fontes s. nubes aqua carentes* *ψl.* 17. & Jud. *ψ.* 12. *vituperantes ea, quæ ignorant* h. l. *ψl.* 12. Jud. *ψl.* 10. Veritatis ignari & calumniatores. *Undecimus* characterem indicat *Petrus*, quando eos cum *primo Mundo*, in quo tamen erat *Noach*, & cum *Sodomæis*, inter quos *Lothus* habitans, *animam justam iniquis illorum factis, & videndo & audiendo exercebat*, *ψl.* 5 - 9. comparat, inde enim intelligimus, eos notari, per quos totus *Ecclesiæ externæ* status in doctrina, cultu & regimine, ubique adeo corruptus, ut pauci fideles, in externa communione superstites lateant, qui cum dolore & suspiriis, illorum nequitiam & tyrannidem experiantur, donec potenti *Dei* manu eripiantur. Atque hinc *duodecimus* character conspicuus, quod scil. uti *Noach* ex diluvio servatus, & *Lothus* excidio ereptus, ita *justitiæ præcones*, & quotquot pii, sub ista colluvie afflictis fuerant, ab ista Civitate separandi sint, & *e tentatione eripienda* *ψl.* 9. aliis etiam *inquinamenta Mundi per agnitionem Domini & Servatoris J. C. effugientibus* *ψl.* 20. Verum, qui *decimus tertius* character est, fore tamen, ut, *qui effugerant eos, qui in errore versantur* *ψl.* 18. & ab iis per veritatis professionem separati fuerant, a *sancta doctrina* regrediantur, quoniam falsi
 illi

illi Doctores, *prætumidam Vanitatem* loquendo, per carnis cupiditates lascivas, libertatem pollicendo, eos inescant, ut inquinamenti rursus implicati superentur, quorum ultima, prioribus deteriora fiant *ψ. 18, 19, 20.* Notatu etiam dignissimum censemus characterem, quem *decimum quartum* observamus, horrendum eorum exitum, per singulare prorsus, & manifestissimum Dei *Judicium*, quod A. uterque tanq. certissimum exitum commemorat, & cum gravissimis, iisque extraordinariis, & *θηλατοis* s. in universum genus humanum, aut totam aliquam gentem, s. in plures ejusdem criminis reos, v. g. primum *Mundum, Sodomæos, Angelos, Core* &c. confert; quod iudicium post longam tolerantiam, & expletam omnem nequitiam, *in die iudicii ψ. 9.* inferetur, atque improvidis & securis *ταχνη απωλεια* erit *ψ. 2.* His denique addi potest, quod Judas dicat, *prius* jam olim *descriptos* ad hanc damnationem fuisse *ψ. 4.* & P. tanq. *κριμα εκπαλαι* consideret, adeoque uterque moneat, de *ik* sese vaticinari, qui in Prophetarum oraculis, ceu insignes R. C. hostes erant descripti, vel in typis depicti, & quorum tragicus exitus prædictus, & præfiguratus fuerat. Itaque si quos in *Profetarum* vaticiniis & antiquis figuris, insigniores Ecclesie corruptores deprehendamus prædictos, similibusque characteribus insignitos, nemo dubitare poterit, quin *Petrus* eosdem indicare voluerit.

Qui in Prof.
et. ac. sunt
Ante-Christi.

§. XXXVIII. Quod si nunc Profetarum oracula consulamus, atque attendamus, *quinam* sint illi jam olim *προγεγραμμενοι εις τρισ το κριμα* Jud. *ψ. 4.* eorumque, quibus insigniti, *characteres* consideremus, evidenter

evidenter apparet, eisdem esse, quorum ortum, cum Ecclesia luctam, denique exitium, Johannes in Apocalypsi sub *Bestie* schemate describit: Regnum scil. Christo adversarium, in externa Ecclesia communiōne per fœdissimam in doctrina, & cultu corruptionem, atque nefandam tyrannidem, cum supremi dominatus affectatione erigendum, quod, postquam Ecclesiam satis diu captivam tenuisset, sanctisque bella atrocissima intulisset, per exitum ex Babele, deferendum, denique vero in Domini adventu, atque illustriori Regni ejus manifestatione destruendum: Hoc enim, utpote cujus fata, cum satis Ecclesie connexa, probe cognoscere, quam maxime intereret, potissimum inter hostes Christi, Profetarum vaticinia occupat: *Isdem* vero, quibus *Petrus & Judas falsos Doctores, Dominum ipsorum Redemptorem esse, abnegantes* characteribus insigniunt, Regnum illud Anti-Christianum, ipsumque Anti-Christum describunt Profetae, quod ex collatione apparet. Nam, ut quædam saltem producamus testimonia, I. Intestinus & domesticus hic hostis passim describitur, in ipsa Ecclesie externæ communionē oriturus, ut Christo sociari *velit thronus nequitie* Ps. XCIV. 20. qui *Pastor* esset, sed *solidus* Zach. XI. 15, 16. *vitis*, sed *ex Sodom* Deut. XXXII. 32. *Mulier*, sed *stulta* Prov. IX. 13. *Zizania* inter *triticum* Matth. XIII. ὁ ἀντικείμενος in *Templo Dei* sessurus 2. Thess. II. 4. *Bestia* ex *Terra* ascendens Apoc. XIII. 11. Quare Ecclesie exprobratur, quod *habeat* tenentes doctrinam *Balaam & Nicolaitarum* Apoc. II. 14, 15. & *permittat Jesabel docere* Apoc. II. 20. Quin imo II. notantur, qui sibi ex supremo

Dominatu, de fide decernendi, & leges pro arbitrio ferendi auctoritatem tribuunt: quorum lingua grandia loquens, quia dixerunt: pro lingua nostra dominatum constituamus, labia nostra nobiscum sunt, quis nobis Dominus Pf. XII. 4. ex alto loquuntur, posuerunt in caelo os suum Pf. LXXIII. 8, 9, os grandia loquens Dan. VII. 8. conf. c. VII. 36. sessurus enim in Templo Dei ὁ αὐτικόμενος tanq. Deus 2. Theff. II. 4. falsi Praefetæ Matth. XXIV. 11. conf. Apoc. XIII. 15, 16. Hinc III. doctrine in præcipuis fidei articulis corruptio: Vitis illius uvæ fellæ, vinum, venenum Draconum & aspidum Deut. XXXII. 32, 33. non est in ore rectum Pf. V. 10. defraudationem loquuntur. Pf. LXXXIII. 8. conf. Prov. IX. 13. Apoc. XIII. 11. desciscunt a fide, spiritibus deceptoribus attendentes, ac doctrinâ Demoniorum 1. Tim. IV. 1, 2. quare eorum apostasia 2. Theff. II. 3. & ἀνομία Matth. XXIV. 12. & seductio Pf. 11. Apoc. XIII. 14. & fornicatio ac blasphemia Apoc. XVII. 2, 4, 5. commemorantur, & propter αἰρεσεις ἀποδόσεις 2. Petr. II. 1. ὁ υἱὸς ἀπωλείας 2. Theff. II. 4. & ἀπολλύων Apoc. IX. 11. IV. Affectatus in Ecclesia Dominatus, iis indicatur oraculis, quæ n. 2. produximus, addimus tamen nomina mystica Balaam & Nicolaitarum Apoc. II. & quod vocatur רַאשׁ פְּרַעַר אֹבֵב Deut. XXXII. 42. רַאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה Pf. LXVIII. 22. רַאשׁ מֶלֶךְ שֶׁשׁ Pf. CX. 6. מֶלֶךְ יָרֵב Hos. V. 13. ὁ αὐτικόμενος & ὑπεραίρομενος, præ se ferens, ἑξ ἑσθῆος 2. Theff. II. 4. ἀνίσταται 1. Joh. II. 22. ita vice & loco Christi, ut Dominium, quod huic Redemptori competit, sibi tribuat: Et sic V. Dominum redemisse negaturus describitur, quando רַשָׁע propter justitiam

J. C.

J. C. contemptum passim vocatur, & tempus Regni
 Anti-Christi peculiariter signatur, quo ablatum erit
 sacrificium iuge, ad ponendum abominabile stupentis,
 h. e. quo confessio iustitiæ Dei, & Regni ejus mutanda
 in idolatriam, & sacrificium spurium Dan. XII. in
 conf. c. IX 38. & Anti-Christi hic character indicatur,
 quod Christum in carnem venisse neget, 1. Joh. IV. 3.
 dum scil. aliud sacrificium introducendo, & popu-
 lum ad formam V. T. in servitutem redigendo, Chri-
 stum venisse, & unico sacrificio omnia consummasse
 Hebr. X. diffitetur, quin imo res nihili, tanq. preti-
 um animæ alius vendit, & ceu satisfactiones imponit
 Ef. LV. 2. Apoc. VI. 5. quæ defectio, tanq. spiritualis
 scortatio, & Idololatriæ sacrificii oblatio, ut alibi, sic
 Et LVII. prolixè describitur, & damnatur. Præci-
 pue vero VI. insupportabilis illa arrogantia, & fero-
 cia reprehenditur, quod se extollat *επι παντα λεγο-
 μενον θεον, η σεβασμα* 2. Thess. II. 4. & supra omnia se
 magnificet Dan. XI. 36, 37. cum iniquissimo Potesta-
 tum secularium contemptu, qui fastus intolerabilis in
 typho & typo *Babylonii* describitur Ef. XIV. 13, 14.
 conf. Apoc. XIII. 16. & XVII. 2. seqq. Et VII. *Ava-
 ritia*, atque variæ sibi deditos, per *sacram* cumprimis
 illam *mercaturam*, emungendi artes Zach. XI. 16. Ef.
 LV. 2. & LVI. 1, 2. Tim. III. 2. Apoc. VI. 5. & XVIII.
 12. seqq. Hinc VIII. *Luxus & luxuria* Ef. LVI. 10,
 12. 2. Tim. III. 2, 3, 4. Apoc. XVII. 4. & XVIII. 14.
 Atque IX. *Lascivia, scortationes, aliaque
 scelera, quæ Sodomæorum peccata*, Jud. xl. 7. quare ex
 vite Sodom, vitia eorum Deut. XXXII. 32. & *Improbis
 Ef. XI. 4. & homo peccati* 2. Thess. II. & *Babylon ma-
 gna*

gna, mater scortationum, & abominationum Terræ Apoc. XVII. 4, 5. & *Civitas magna, quæ spiritualis Sodoma* c. XI. 8 dicitur. X. Modus subintroducendi, propagandi & extendendi sectam s. Regnum, ex tenuibus initiis progrediendo ad plenam manifestationem, indicatur Matth. XIII. 25, 2. Theff. II. 6, 7: 8. & q. cum omni potentia, & signis & prodigiis mendacibus, & cum omni fraude injulitiæ 2. Theff. II. 9, 10. Apoc. XIII. 13, 14. imo per viam Cain, ut occidantur, quicunque non adorarint imaginem Bestiæ Apoc. XIII. 15. & *Mulier ista ebria sanguine Sanctorum* appareat, cap. XVII. 6. Paucorum tamen *fidelium Reliquiæ* XI. sub ista errorum & scelerum colluvie exitura, sub dominio & tyrannide Sceptri impietatis gementium, partim etiam contradicentium, instar *Noachi* & *Loti* Pf. XII. 2. Ef. LVII. 1. Mich. VII. 2. Zach. X. 2. & XIII. 8. Apoc. II. 24. & III. 4. & XI. 3. & XIII. 8. & XIV. 2, 3, 4. Verum XII. hos ipsos, nutante pede *iltorum*, liberandos, & per agnitionem Domini & Servatoris, ab iis, qui *in errore versantur*, separandos esse, non minus prædictum est, Ef. XLVIII. 20. & LVI. 1, 7, 8. & LVII. 13. Jer. LI. 6, seq. & yf. 45. Mich. VII. 4. Zach. X. 8. & XII. 3. Cantic. VI. 9, seq. Matth. XIII. 40. Apoc. III. 7, seqq. & XIV. 6, 8. & XVIII. 4. Quorum tamen XIII. in multis *tepor* Apoc. III. 15. & *corruptio* Ef. LVIII. & LIX. reprehenditur, ut etiam sint, qui *Tyri* artibus, *veluti cantilena meretricis* decepti Ef. XXIII. 15, 16, 17. *regrediantur*, & *inquinantis rursus implicati superentur*, adeoque Bestiæ *sharacterem in fronte sua, aut in manu sua* recipiant, maximo suo periculo & damno Apoc. XIV. 9, 10.

Deni-

Denique XIV. haud facile alii ostendi possunt eis τα-
 το κριμα προγεγραμμενοι Jud. 4. sibi que *velox exitium*
accersentes, οis το κριμα εκ παλαι εκ αρχης 2. Petr. II.
 2. 3. quam *hi ipsi*, quos diximus, Christi *Domini ad-*
versarii, de quorum exitio Jehova dicit: *nonne re-*
conditum apud me, sigillatum in thesauris meis, Mea
est ultio &c. & *festinant quæ futura sunt eis* Deuter.
 XXXII. 34. 35. quod gravissimum fore iudicium, & a-
 pertissimum vindictæ divinæ indicium, passim vaticinia
 confirmant, l. c. ψl. 35-42. vid. Pl. V. 7. & LXVIII. 22.
 Ef. XI. 4. & XXX. 33. 2. Thess. II. Apoc. XVII. XVIII.
 XIX. & cum maxime horrendis, iisque, ut Sodomzo-
 rum, sic Ægyptiorum *θηλατοις*, comparant Joel. III.
 19. Zach. X. 11. eo fine & fructu inferendum, quem
 ipse Jehova indicat: *videte nunc, quod ego, ego sum, &*
non sunt Dii mecum Deut. XXXII. 39. atque conspiciatur
in vestimento & in femore nomen scriptum, Rex Re-
gum & DOMINUS Dominantium Apoc. XIX. 16.

§. XXXIX. Per hos itaque characteres, quum Epilogus.
 satis detecti sint *ψευδοδιδασκαλοι* illi, de quibus vatici-
 natus est Petrus, utique sensus hujus loci per even-
 tum comprobatus est. Quare iis, quæ vel dicta sunt,
 vel dici adhuc possent, amico B. L. iudicio relictis,
 heic subsistimus, atque pia Jud. ψl. 20 - 25. monita
 commendantes, huic dissertationi, seria *Petri* 2 Epist.
 c. III. 17 - 18. hortatione, finem imponimus: *Vos igi-*
dilecti, qui hæc præscitis, cavete, ne illorum nefariorum
errore abducti, excidatis a propria stabilitate. Sed cre-
scite in gratia & agnitione Domini nostri & Salvato-
ris Jesu Christi. Cui gloria & nunc, & ad tem-
pus sempiternum, Amen.

F I N I S.

CAR.

00 A 6354

ULB Halle
002 842 548

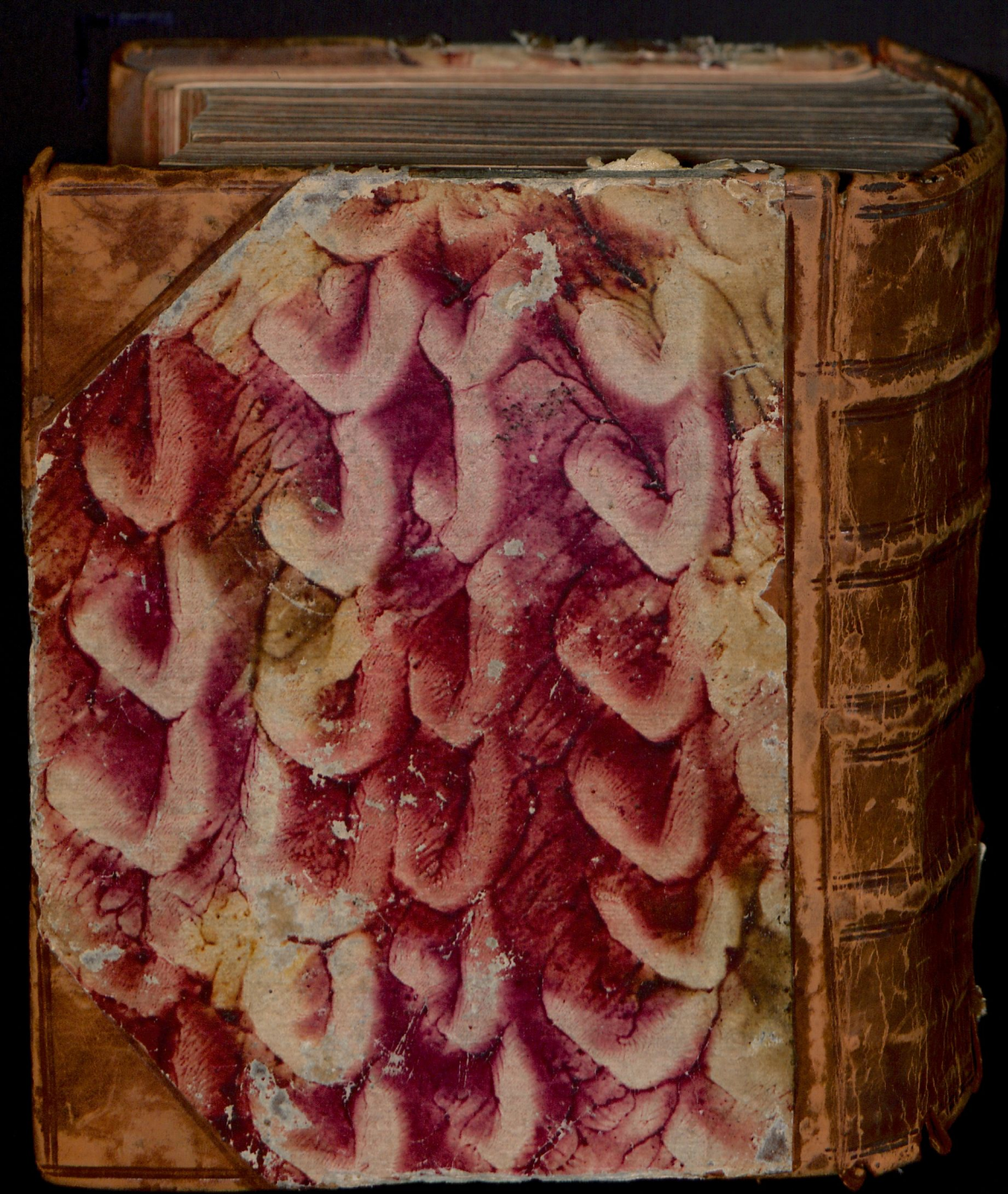
3

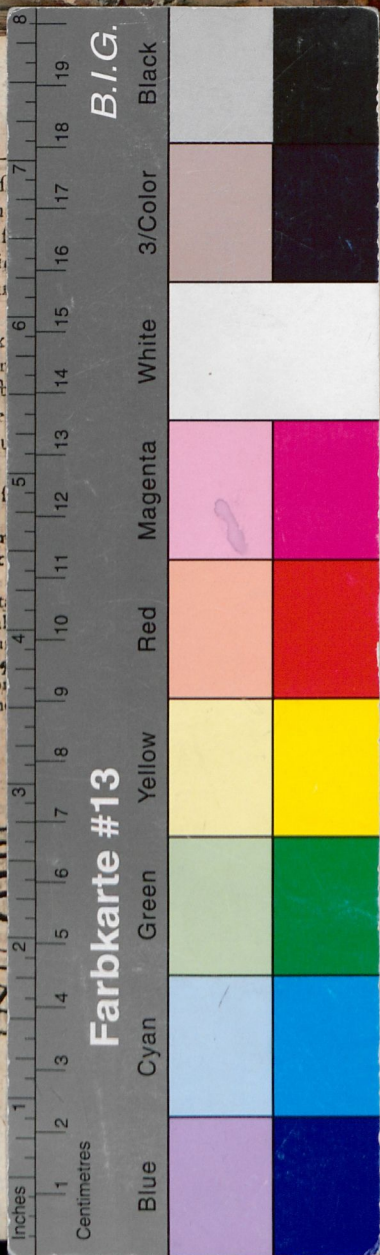

JK

VJ 17

Reho ✓

Q. D. S.
DISSERTATIO THEOLOGICA,
DE
**FALSIS DOCTORIBUS
DOMINUM IPSORUM EMTOREM
NEGANTIBUS**

AD LOC.
2 Pet. II, ψ . 1

QUAM

ΕΑΝ Ο' ΚΥΡΙΟΣ ΘΕΑΡΗΣ ΚΑΙ ΖΗΣΩΜΕΝ,

AUSPICIIS

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMI
SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI,

DOMINI FRIDERICI,
HASSIÆ LANDGRAVII, RELIQ.
PRÆSES

JOH. CHRISTIAN KIRCHMEJER

S. THEOL. D. EIUDEMQUE PROF. PRIM. ET CONSIL. ECCLES.
ET RESPONDENS

JOH. VAL. WILHELMI, S.S. THEOL. CULT.
HEIDELBERGA PALATINUS,

PUBLICA DNN. COMMILITONUM DISQUISITIONI
AD D. XII. JUNII ANNI MDCCXXXIII.
EXPONUNT.

MARBURGI CATTORUM,
TYPIS PHILIPPI CASIMIRI MÜLLERI, ACAD. TYPOG.